

Startnotitie Meer bij Oudega (Smallingerland)

Tevens Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Grontmij Nederland bv/Witteveen+Bos bv
Drachten, 8 september 2009

Verantwoording

Titel : Startnotitie Meer bij Oudega (Smallingerland)
Subtitel : Tevens Notitie Reikwijdte en Detailniveau
Projectnummer : 255633-14/267647
Referentienummer :
Revisie :
Datum : 8 september 2009

Auteur(s) : Marije Hensen
E-mail adres : marije.hensen@grontmij.nl
Gecontroleerd door : Jan van Weperen
Paraaf gecontroleerd :
Goedgekeurd door : Evert Jan van Nijen
Paraaf goedgekeurd :
Contact : Robijnstraat 11
1812 RB Alkmaar
Postbus 214
1800 AE Alkmaar
T +31 72 547 57 57
F +31 72 547 57 50
noordwest@grontmij.nl
www.grontmij.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Doel van het project	5
1.3	Provinciaal Inpassingsplan (PIP)	6
1.4	Bevoegd gezag	7
1.5	M.e.r.-plichten	7
1.6	Leeswijzer	8
2	Probleemanalyse, doelstelling en beleidskader.....	9
2.1	Inleiding	9
2.2	Te nemen besluiten	9
2.3	Beleidskaders en regelgeving	9
2.4	Vervolgprocedure	12
2.4.1	Procedure van een milieueffectrapportage	12
2.4.2	Procedure van een provinciaal inpassingsplan	14
2.5	Mogelijkheid tot inspraak	14
3	Locatiekeuze	15
3.1	Inleiding	15
3.2	Locatiebeschrijvingen	15
3.3	Gebiedskwaliteiten	16
3.4	Functies.....	16
3.5	Conclusies.....	16
4	Huidige situatie en autonome ontwikkeling.....	18
4.1	Bodem en water	18
4.2	Landschap en cultuurhistorie	19
4.3	Archeologie	19
4.4	Natuur	20
4.5	Landbouw.....	22
4.6	Verkeer en vervoer	23
5	Voorgenomen activiteit en alternatieven.....	24
5.1	Inleiding	24
5.2	Referentieniveau of nulalternatief	24
5.3	Het meest milieuvriendelijk alternatief (MMA)	24
5.4	Het voorkeursalternatief (VKA)	24
5.5	Duurzaamheid	24
5.6	Minimumvariant.....	25
5.7	Maximumvariant.....	26
6	Milieueffecten	28
6.1	Inleiding	28
6.2	Bodem en water	28
6.3	Landschap, cultuurhistorie en archeologie	29
6.4	Natuur	30
6.5	Woon- en leefmilieu	31

Bijlage 1: Locatiekeuze

Bijlage 2: Ontwikkelingsvarianten

Bijlage 3: Relatie procedures plan-, besluit-m.e.r. en inpassingsplan

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De provincie Fryslân heeft in samenwerking met de gemeente Smallerland een project gedefinieerd voor de realisatie van een nieuw meer tussen de Smeliester Sân en het dorp Oudega (Smallerland). Vandaar dat het project de werktitel het meer van Oudega heeft meegekregen.

1.2 Doel van het project

Het nieuwe meer bij Oudega heeft als primair doel de mogelijkheden voor waterrecreatie te vergroten. Deze functie is gebaseerd op drie subdoelen:

- Het meer zal een belangrijke schakel vormen in de regionale structuur van watersportverbindingen en –voorzieningen (beschreven in het gemeentelijk rapport);
- Het vergroten van de recreatieve mogelijkheden bij Drachten, in het bijzonder ten aanzien van de watersport;

- Het bijdragen aan de vermindering van de recreatieve druk op het aangrenzende Nationaal Park de Alde Feanen.

Met de aanleg van een nieuw meer op deze locatie worden tevens 2 andere doelen ingevuld:

- Het vergroten van de Friese boezem (waterberging); en
- Het versterken van bestaande en ontwikkelen van nieuwe natuur als onderdeel van de provinciale EHS.

Tenslotte wordt als afgeleide doelstelling de veiligheid op het water voor beroeps- en recreatievaart verhoogd.

Door de aanleg ontstaat een meer van 100 à 150 ha met natuurvriendelijke oevers en een aantal recreatieve voorzieningen, waaronder een strandje met parkeervoorzieningen, wandel- en fietspaden, aanlegplaatsen voor boten en mogelijkheden voor de sportvisserij.

Ontwikkeling van de activiteit

Bij de planvorming is een globaal schetsontwerp opgesteld. Dit basisontwerp is inmiddels doorontwikkeld. De belangrijkste aanpassing betreft het vervallen van de voorgestelde vergroting langs de zuidoever van de Smeliester Sân. Uit onderzoek is gebleken dat dit deelgebied een belangrijke functie voor weidevogels heeft. Deze functie is binnen een redelijke afstand moeilijk tot niet te compenseren.

Na divers overleg met de provincie Fryslân en de gemeente Smallerland en in een workshop met diverse stakeholders op 20 januari 2009 is het ontwerp verder opgepakt. Er is een eerste aanzet gedaan voor de inrichting van het gebied. De resultaten hiervan zijn verderop in dit document, in hoofdstuk 5, terug te vinden.

1.3 Provinciaal Inpassingsplan (PIP)

Voor het beschreven project wordt een provinciaal inpassingsplan opgesteld. Dit is een nieuw instrument in het kader van de nieuwe Wet op de ruimtelijke ordening. Een provinciaal inpassingsplan is te vergelijken met een gemeentelijk bestemmingsplan. Deze planvorm is aan de orde indien er naast het gemeentelijk belang sprake is van provinciale belangen. De nieuwe WRO voorziet erin dat de provincie de gemeenteraad van de betreffende gemeente over het voornemen tot een PIP inlicht en hoort. De procedure van een provinciaal inpassingsplan is beschreven in hoofdstuk 2 (zie ook 1.4)

De provinciale belangen in dit project zijn als volgt aan te duiden:

- Het meer vormt een belangrijke schakel in de regionale watersportstructuur. Deze structuur wordt in het kader van het Friese Merenproject op een groot aantal onderdelen versterkt. Zo is in de afgelopen jaren de Lits-Lauwersmeerroute verder ontwikkeld. Deze route sluit ten westen van Drachten aan op de Friese meren en legt zo de verbinding met het Lauwersmeer. Verder wordt momenteel het Polderhoofdkanaal weer bevaarbaar gemaakt waardoor tevens de relatie met de Turfroute wordt gerealiseerd. Ten westen van het plangebied ligt tenslotte het vaargebied rond Grou en de Alde Feanen. In het rapport 'Alle vaarwegen leiden naar Drachten' wordt deze structuur nader beschreven en is tevens het belang van de aanleg van het meer onderbouwd.
- Het project ligt ten oosten van het Nationaal Park De Alde Feanen. In dit belangrijke natuurgebied stijgt de druk vanuit de watersport gestaag door, waardoor belangrijke natuurdoelen in het gedrang dreigen te komen. Om deze druk af te leiden is het zgn. zeefbeleid gedefinieerd. Op grond daarvan worden bestaande watersportvoorzieningen (w.o. aanlegplaatsen e.d.) gerealiseerd in de randzone rond het kerngebied. Een voorbeeld hiervan is de herinrichting van de Rengerspôle en de ontwikkelingen langs de Geeuw. De aanleg van het nieuwe vaargebied bij Oudega past eveneens binnen dit beleid.
- Met het meer wordt een uitbreiding van de Friese Boezem gerealiseerd. Uitbreiding van het boezemoppervlak vergroot de opvangcapaciteit bij relatief veel neerslag in een korte periode. Vergroting van de boezem is een belangrijk onderdeel van het provinciaal plan voor de Waterhuishouding.

1.4 Bevoegd gezag

De Provincie Fryslân en de gemeente Smallerland hebben afgesproken dat de provincie de eindverantwoordelijkheid voor de voorbereiding en realisatie van het project voor haar rekening zal nemen. Dit is mede omdat er aan het project ook provinciale belangen ten grondslag liggen (zie § 1.3). Bovendien zal de provincie voor een aantal essentiële besluiten als bevoegd gezag fungeren.

Er wordt voor dit project een provinciaal inpassingsplan (PIP) opgesteld om het project mogelijk te maken. Bevoegd gezag voor een PIP zijn Provinciale Staten. Een m.e.r.-procedure zal gekoppeld zijn aan de procedure voor dit PIP. Dit houdt in dat het milieueffectrapport gelijk klaar zal zijn met het ontwerp provinciaal inpassingsplan en gelijktijdig de inspraak zal ingaan.

Gelet op het gegeven dat er meer dan 10.000 m³ materiaal zal worden afgevoerd, is een ontgrondingvergunning nodig.

Alhoewel het project niet is ontwikkeld met het oog op de winning van oppervlakedelfstoffen, heeft het graven van het meer tot gevolg dat zand vrijkomt. Om die reden zou de uitvoering van dit project als zandwinningsproject kunnen worden geïnterpreteerd. Als een m.e.r.-plicht wordt aangenomen vanwege de winning van oppervlakedelfstoffen (zie § 1.5), dan zal de besluit-m.e.r.-procedure tevens gekoppeld zijn aan de ontgrondingvergunning. Voor deze vergunning zijn Gedeputeerde Staten bevoegd gezag. In deze startnotitie gaan wij er vanuit dat een m.e.r.-plicht vanwege de winning van oppervlakedelfstoffen aan de orde kan zijn.

Waar in deze startnotitie wordt gesproken over "bevoegd gezag" voor de milieueffectrapportage, wordt bedoeld op PS (voor het PIP) en GS (voor de ontgrondingvergunning).

1.5 M.e.r.-plichten

Vanwege de bij dit project voorgenomen activiteiten, wordt voor wat betreft de m.e.r.- (beoordelings)plichtigheid uitgegaan van het volgende:

- Er geldt een m.e.r.-plicht, omdat een recreatieve of toeristische voorziening met een oppervlakte van meer dan 50 ha wordt gerealiseerd (zie categorie 10.1 van Onderdeel C van de Bijlage bij het Besluit m.e.r. 1994). De besluit-m.e.r.-plicht is gekoppeld aan het PIP.
- Voor het PIP wordt ook uitgegaan van een plan-m.e.r.-plicht vanwege de mogelijkheid dat een passende beoordeling nodig is om de effecten van het project op het Natura 2000-gebied Alde Feanen te onderzoeken.
- Verder wordt uitgegaan van een m.e.r.-beoordelingsplicht, nu de aanleg, wijziging of uitbreiding van een jachthaven onderdeel van het project zal zijn en de aanleg, wijziging of uitbreiding naar verwachting in totaal maximaal 100 ligplaatsen zal omvatten (zie categorie 10.3 van Onderdeel D van de Bijlage bij het Besluit m.e.r. 1994). Zo wordt in een van de beschreven alternatieven uitgegaan van een maximale uitbreiding van de bestaande jachthaven met 100 ligplaatsen. Wij hebben ervoor gekozen om voor deze activiteit en ter voorbereiding van het PIP een MER op te stellen.
- Er wordt uitgegaan van een m.e.r.-plicht, nu het project ziet op de inrichting of wijziging van het landelijk gebied, waarbij een functiewijziging in natuur en recreatie aan de orde is, die mogelijk een oppervlakte van 125 ha of meer kan omvatten (zie categorie 9 van Onderdeel C van de Bijlage bij het Besluit m.e.r. 1994). De besluit-m.e.r.-plicht is gekoppeld aan het PIP.
- Ook wordt uitgegaan van een m.e.r.-plicht vanwege de winning van oppervlakedelfstoffen, nu de winning een gebied van 100 hectare of meer kan omvatten (zie categorie 16.1 van Onderdeel C van de Bijlage bij het Besluit m.e.r. 1994). Uit wordt gegaan van een besluit-m.e.r.-plicht voor de ontgrondingvergunning en een plan-m.e.r.-plicht voor het PIP.

Uit bovenstaande analyse komt naar voren dat de noodzaak bestaat voor het uitvoeren van een plan-m.e.r. en een besluit-m.e.r. Besloten is om alle m.e.r.-plichten te effectueren middels één procedure uitmondende in één integraal MER. Daarbij worden de besluit-m.e.r.-procedure en de plan-m.e.r.-procedure gecombineerd; er wordt een "besluit-m.e.r.-plus-procedure" gevolgd.

Voor deze startnotitiefase houdt dit in dat:

- a. de in deze startnotitie aangekondigde MER zowel een besluit-MER als een plan-MER is; en
- b. betrokken bestuursorganen om advies worden gevraagd over het wenselijke detail- en reikwijdteniveau van het MER.

1.6 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt het kader geschetst waarbinnen deze milieueffectrapportage geplaatst kan worden. In hoofdstuk 3 wordt uitleg gegeven waarom juist deze locatie is gekozen voor het onderhavige project. Daarna volgt een beschrijving van de situatie in het gebied zoals hij nu is (hoofdstuk 4). Gevolgd door een beschrijving van de activiteit en mogelijke alternatieven (Hoofdstuk 5). In het afsluitende hoofdstuk 6 wordt een doorkijkje gegeven naar de milieueffecten die mogelijk kunnen optreden door uitvoering van het project en de manier waarop hier onderzoek naar gedaan zal worden in het milieueffectrapport.

In de bijlagen is een locatiekeuzenotitie opgenomen ter aanvulling van de informatie uit hoofdstuk 3 en in bijlage 2 vindt u de onderbouwing van hoofdstuk 5.

2 Probleemanalyse, doelstelling en beleidskader

2.1 Inleiding

Om een goed beeld te krijgen van het kader waarbinnen de alternatieven worden ontworpen, wordt in dit hoofdstuk een overzicht gegeven van het bestaande beleid en besluiten die rondom de voorgenomen activiteiten genomen zijn of nog genomen moeten worden. Tabel 2.1 geeft een overzicht van het beleid dat van belang is voor het nieuwe meer.

2.2 Te nemen besluiten

De te nemen besluiten is het vaststellen van een provinciaal inpassingsplan en het verlenen van de ontgrondingvergunning. Ten behoeve van deze besluiten wordt een zogenaamde besluit-m.e.r.-plus-procedure doorlopen. Het plan-m.e.r. wordt in de praktijk vaak gevolgd door een besluit-m.e.r.. In dit geval worden beide procedures gecombineerd. Naast het inpassingsplan zullen ten behoeve van het project andere besluiten benodigd zijn, die vooral te maken hebben met vergunningverlening. Te denken valt aan milieuvergunningen, Wvo-vergunningen en Nbw-vergunningen. Uit de Wet milieubeheer volgt een verplichting tot coördinatie van de verschillende te voeren procedures en te nemen besluiten in het kader van het maken van een milieu-effectrapport (§ 14.2 Wm).

2.3 Beleidskaders en regelgeving

Tabel 2.1 – Beleidskaders en relevante regelgeving¹

Beleid		Ruimtelijk beleidskader	Relevantie voor het meer van Oudega
Ruimtelijke ordening			
NL	Nota Ruimte (2005)		
P	Structuurvisie 2007 ²	In het streekplan zijn de ambities van provincie Fryslân ten aanzien van de ruimtelijke ontwikkelingen binnen de provincie aangegeven.	De aanleg van het meer kan passen in het streekplan omdat het valt onder grootschalige kwaliteitsarrangementen. Dit hoewel Oudega niet als recreatiekern is aangewezen.
Landschap cultuurhistorie en archeologie			
Eu	Verdrag van Malta (1992)	Archeologisch erfgoed zoveel mogelijk ter plekke bewaren en beheersmaatregelen nemen om dit te bewerkstelligen.	Rekening houden met aanwezig archeologisch erfgoed.
NL	Nota Belvédère (1999)	Regeling van het behoud van de cultuurhistorische identiteit van een specifiek aangewezen gebied.	Rekening houden met aanwezig cultuurhistorisch erfgoed.
P	Structuurvisie 2007	In het streekplan zijn de ambities van provincie Fryslân ten aanzien van de ruimtelijke ontwikkelingen binnen de	Het gebied waar het meer is gepland is voor een beperkt deel onderdeel van het Nationaal

¹ De tabel met het beleidskader geeft een overzicht van relevant beleid maar is niet uitputtend.

² Het overgangsrecht zoals verwoord in de Invoeringswet Wro regelt dat een streekplan vanaf de inwerkingtreding van de nieuwe Wro op 1 juli 2008 van rechtswege wordt aangemerkt als structuurvisie.

		provincie aangegeven.	schap Noordelijke Wouden wege de aanwezige houtsingel- structuren.
G	Landschapsontwikkelingsplan Zuidoost Fryslân	In dit plan wordt het landschapsbeleid voor geheel Zuidoost Fryslân beschreven. Daaraan is een ontwikkelings-/uitvoeringsprogramma gekoppeld.	De singelstructuur rond Oudega is kenmerkend voor dit gebied. De openheid van het beekdal van de le (de Boorn) is eveneens waardevol. Beide kwaliteiten dienen waar mogelijk te worden behouden en versterkt.
Natuur			
EU	Habitat- en vogelrichtlijn	Voorkomen van schending van leefgebieden van specifieke dieren en planten.	Voorkomen van nadelige effecten op Natura2000 gebied De Alde Feanen
NL	Flora- en fauna wet	Bescherming van specifiek aangewezen planten- en diersoorten.	Bij het voorkomen van aangewezen planten- en diersoorten moet ontheffing bij het ministerie worden aangevraagd.
NL	Natuurbeschermingswet	Bescherming van gebieden, die als staats- of beschermd natuurmonument zijn aangewezen. De bescherming van Natura 2000-gebieden is in deze wet vastgelegd.	Voorkomen van nadelige effecten op Natura2000 gebied De Alde Feanen via zonering van activitei- ten
NL	Ecologische Hoofdstructuur (EHS)	De EHS is een netwerk van waardevolle natuurgebieden en	Uitgewerkt in de PEHS
P	Werkplan weidevogels 2007 - 2013	In het werkplan is de planning opgenomen voor de aanwijzing van weidevogelgebieden in Fryslân	Bij de aanleg van het meer zal voor het verlies van weidevogelgebied compensatie moeten worden geregeld.
P	Structuurvisie 2007	In het streekplan zijn de ambities van provincie Fryslân ten aanzien van natuurontwikkelingen binnen de provincie aangegeven.	In het gebied is speciale aandacht nodig voor weidevogels. Hiervoor is door de provincie ook het werkplan weidevogels in Fryslân 2007-2013 gemaakt.
Water			
EU	Kaderrichtlijn water (2000)	De kwaliteit van watersystemen verbeteren, het duurzame gebruik van water bevorderen en de verontreiniging van grondwater verminderen. Uitwerking in	Het watersysteem in het plangebied dusdanig inrichten dat het voldoet aan de Kaderrichtlijn water.
NL	Waterwet	De Waterwet vervangt een aantal bestaande wetten op het gebied van waterbeheer, zoals de Wet verontreiniging oppervlaktewateren en Wet op de waterhuishouding. De wet regelt het beheer van oppervlaktewater en grondwater, en verbetert ook de samenhang tussen waterbeleid en ruimtelijke ordening.	Het duurzaam en functioneel inrichten van het gebied op het gebied van de waterhuishouding.
P en W	'Wiis mei Wetter' : Waterhuishoudingsplan Frys- lân 2010-2015, Waterbeheerplan 2010-2015	De Provincie Friesland en Wetterskip Fryslân hebben samen het houdingsplan (WHP) en het heerplan (WBP) uitgewerkt. Het is voor het eerst in Nederland dat een provincie en een waterschap zo nauw samenwerken om de plannen	Het project sluit aan op het streven naar meer waterbergingsmogelijkheden voor boezemwater.

		loos op elkaar aan te laten sluiten. Het beschrijft hoe het water schoon blijft, de watervoorraad op peil blijft en de samenleving droge voeten houdt.	
G	Smelne's Wetterwrâld/ Waterplan Smallerland	Plannen van de gemeente Smallerland en het waterschap om de waterhuishouding in de gemeente te verbeteren.	Voorwaarden voor een duurzaam en gezond watersysteem.
P	Provinciaal Verkeers- en ver- voersplan (PVVP)	In het PVVP wordt het beleid t.a.v. wegen en waterwegen beschreven	De vaarverbinding tussen het PM-kanaal en Drachten staat nu geclassificeerd als CEMT-klasse IV. In de toekomst wordt een opwaardering naar een hogere klasse niet uitgesloten.
Recreatie			
P	Friese Merenproject	Kwantitatieve en kwalitatieve versterking van de watersport in Fryslân.	Aansluiting aan regionale watersportstructuur en kwaliteitsverbetering van het aan-
P	Verrassend Fryslân, <i>gastvrij voor toerist en recre- ant</i> - Beleidsnota Recreatie en Toerisme 2002-2010	Recreatie en toerisme in Fryslân zijn een belangrijke economische peiler. Regionaal zijn er echter opvallende verschillen. Veranderingen in de vraag en de verwachtingen van de toerist en de recreant veranderen onder invloed van een aantal ontwikkelingen.	Het project vormt een onderdeel van de stimulans voor de recreatie en toerisme in de omgeving van Drachten.
P	Provinciaal verkeer en ver- voerplan	Dit plan regelt de grote waterrecreatie in Friesland. Ook de afstemming tussen beroeps- en recreatievaart wordt geregeld.	
P	Plan Kleine Waterrecreatie 2002-2010	Het bieden van een actueel toetsings- en stimuleringskader, dat gericht is op initiatieven op het gebied van kleine waterrecreatie in Fryslân en dat is uitgewerkt naar regio's en trajecten.	Het project past binnen dit plan.
G	Alle vaarwegen leiden naar Drachten	Beschrijving van de regionale watersportstructuur	Het meer vormt een belangrijke schakel in de regionale structuur
G	Haalbaarheidsstudie Nieuw meer bij Drachten (Tauw)	In dit rapport wordt de haalbaarheid van het meer ten zuiden van Oudega beschreven	Het meer zorgt voor een versterking van de watersportmogelijkheden in zowel de gemeente als de regio. Aanleg van het meer is goed voor de
Milieu			
NL	Nationaal Milieubeleidsplan	Beëindigen van het afwentelen van milieulasten op de generaties na ons en op mensen in arme landen. Binnen 30 jaar moet Nederland zijn overgestapt naar een duurzaam functionerende samenleving.	Bescherming van bodem, water en lucht en aandacht voor maatregelen ten behoeve van het milieu. Dit zijn aspecten die in dit MER zijn onderzocht.
P	Provinciaal Milieubeleidsplan		
P	FRYSLÂN DUURZAAM De kim voorbij: een nieuwe koers voor een duurzame toekomst van Fryslân	De provinciale ambitie voor duurzame ontwikkeling betekent concreet: • een duurzame manier van werken bij alle provinciale programma's en projecten. • inzetten op behoud van de Friese basiskwaliteiten door deze uit te bouwen en te benutten naar de toe-	Een van de speerpunten uit de nota heeft aandacht voor het waterrijk gebied. Bij de ontwikkeling van het project dient volop aandacht besteedt te worden aan duurzaamheid.

		• ruimte bieden voor duurzame innovaties, door een klimaat te creëren waar duurzame innovaties kunnen worden toegepast en gedemonstreerd.	
P en G	Wbb programma 2005-2009 notitie " <u>Grûn foar gearwurking</u> "	Programma voor bodemsaneringen.	In het plangebied zijn recent een aantal verontreinigde locaties gesaneerd.
P	Ontgrondingenbeleid Fryslân	Opgesteld vanuit de noodzaak tot het terugdringen van het aantal vergunningplichtige ontgrondingen en het afstemmen van de regelgeving op recente ontwikkelingen.	Dit beleid is van belang voor het aanvragen van een ontgrondingenvergunning.

EU= Europees beleid, NL=Rijksbeleid, P=provinciaal beleid, W=waterschap, G=gemeentelijk beleid

2.4 Vervolgprocedure

2.4.1 Procedure van een milieueffectrapportage

De procedure voor het voorbereiden, opstellen en toetsen van het (plan)milieueffectrapport bestaat uit een aantal fasen. De twee m.e.r.-procedures zijn nauw verbonden aan de procedure van het (m.e.r.-plichtige) plan en besluit waarvoor het milieueffectrapport wordt opgesteld. In dit geval is dat de vaststelling van een provinciaal inpassingsplan en de verlening van een ontgrondingenvergunning. De (plan)m.e.r.-procedures en de koppeling hiervan aan de inpassingsplan-procedure zijn schematisch weergegeven in de figuur in bijlage 3. De m.e.r.-procedure omvat de volgende vier fasen.

Voorbereidende fase

De m.e.r. procedure gaat officieel van start met de indiening van de startnotitie m.e.r. door de initiatiefnemer bij het bevoegd gezag. In dit geval is het College van Gedeputeerde Staten van Fryslân initiatiefnemer en Provinciale Staten van Fryslân het bevoegd gezag. In deze startnotitie m.e.r. beschrijft de initiatiefnemer kort wat de voorgenomen activiteit inhoudt, waarom hij deze wil uitvoeren, wat de verwachte milieugevolgen ervan zijn en welke alternatieven in aanmerking komen. In dit geval dient de startnotitie tevens als Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). Dit is de manier waarop normaal gesproken een plan-m.e.r.-procedure wordt aangekondigd.

Het bevoegd gezag maakt de startnotitie m.e.r. (tevens NRD) bekend door advertenties in de plaatselijke bladen te plaatsen. De advertentie vermeldt ook waar men de startnotitie m.e.r. kan inzien en bij wie de insprekers hun schriftelijke reacties kunnen indienen. Insprekers kunnen gedurende vier weken hun mening kenbaar maken aan het bevoegd gezag. De inspraakreacties worden beantwoord door het opstellen van een reactienota. Het bevoegd gezag stuurt de startnotitie m.e.r. voor advies naar de Commissie MER en de wettelijke adviseurs. Na advisering en inspraak stelt het bevoegd gezag de richtlijnen op voor de inhoud van het milieueffectrapport. De richtlijnen voor het MER moeten binnen dertien weken na de bekendmaking van de startnotitie m.e.r. zijn vastgesteld.

Opstellen van het milieueffectrapport

Aan de hand van de richtlijnen voor het MER kan de initiatiefnemer starten met het schrijven van het MER. Het schrijven van het (plan)MER loopt gelijk op met het opstellen van het voorontwerp inpassingsplan. Dit geeft de initiatiefnemer de gelegenheid in deze fase al rekening te houden met de genoemde milieugevolgen.

Toetsing milieueffectrapport en besluitvorming

Het (plan)MER dat wordt opgesteld, zal de belangrijkste ruimtelijke en milieukundige aspecten van het project meer van Oudega beschrijven. Het geeft ook een overzicht van de milieueffecten die in verschillende situaties (alternatieven) zullen optreden als gevolg van de geplande activiteiten. De alternatieven en hun milieugevolgen vormen voor de provincie de basis voor haar besluitvorming over de inrichting van het gebied.

Zodra het MER gereed is, stuurt de initiatiefnemer dit naar het bevoegd gezag. Het bevoegd gezag toetst de inhoud van het MER aan de eerder opgestelde richtlijnen en aan de wettelijke vereisten. Binnen zes weken moet het bevoegd gezag laten weten of het MER aanvaardbaar is. Als dat het geval is, dan kan het MER openbaar worden gemaakt. De wettelijke adviseurs brengen hun advies uit over het MER en omwonenden, milieuorganisaties en andere insprekers kunnen via de inspraak hun mening kenbaar maken. De inspraaktermijn is zes weken. De Commissie MER toetst het MER op volledigheid en juistheid. Daarbij betreft zij de opmerkingen van de adviseurs en insprekers. De Commissie MER moet binnen vijf weken na het verstrijken van de inspraaktermijn haar advies uitbrengen aan het bevoegd gezag. Dit advies is openbaar. Het bevoegd gezag stelt een reactienota op als antwoord op de inspraakreacties. Vervolgens neemt het bevoegd gezag de gevraagde beslissing waarvoor het MER is opgesteld. Bij de besluitvorming heeft het bevoegd gezag de wettelijke verplichting aan te geven welke rol het MER heeft gespeeld in de totstandkoming van het besluit. Het besluit en de motivering zijn openbaar.

Evaluatie

Het bevoegd gezag moet bij het nemen van het m.e.r.-plichtig besluit ook een zogenaamd evaluatieprogramma vaststellen. Hierin legt de overheid vast dat nagegaan wordt of de voorspellingen over de milieugevolgen in het MER ook echt uitkomen. In dat programma is aangegeven welke gevolgen op welke tijdstippen onderzocht worden. Wanneer uit het evaluatieonderzoek blijkt dat de gevolgen ernstiger zijn dan in het MER waren voorspeld, kan het bevoegd gezag extra milieumaatregelen opleggen. Het verslag van het evaluatieonderzoek is openbaar.

2.4.2 Procedure van een provinciaal inpassingsplan

De procedure voor het opstellen van een provinciaal inpassingsplan is overeenkomstig de procedure voor een bestemmingsplan. Tevens maakt het finale inpassingsplan deel uit van de bestemmingsplan(nen) waarop het betrekking heeft. PS bepalen als belanghebbende c.q. hoeder van het provinciale belang de reikwijdte (inhoudelijk en fysiek in het gebied) van het inpassingsplan. PS bepalen bij het vaststellingsbesluit van het inpassingsplan ook voor welke periode (maximaal 10 jaar) de gemeenteraad wordt uitgesloten van de bevoegdheid om voor het gebied een (gemeentelijk) bestemmingsplan of projectbesluit vast te stellen. Hieronder zijn een aantal belangrijke stappen in de procedure voor het provinciaal inpassingsplan beschreven.

Voorontwerpinpassingsplan: opstellen, vooroverleg

Om het proces van een inpassingsplan te starten wordt een voorontwerpinpassingsplan opgesteld. Na afronding van het voorontwerpinpassingsplan volgt het verplicht vooroverleg met Rijk, betrokken gemeenten en Waterschap en de officiële inspraakprocedure. Via het vooroverleg kunnen (gedetailleerde) opmerkingen en aanvullingen t.a.v. het inpassingsplan worden ingebracht, ook door de gemeente. De uitkomsten van het overleg worden gezien op eventuele consequenties voor de inhoud van het inpassingsplan. Officieel dient de betrokken gemeenteraad hier ook over gehoord te worden. In praktijk kan het bestuurlijk overleg en het 'horen' samen genomen worden.

Inspraakprocedure

De inspraakprocedure vindt plaats gedurende 6 weken conform afd. 3.4 Awb en na openbare kennisgeving (elektronisch en in de dag- / nieuwsbladen) van ter inzage legging en inspraakmogelijkheid. De inspraakresultaten worden verwerkt in een Reactie- of Antwoordnota en worden gezien op hun eventueel noodzakelijke consequenties voor de inhoud van het inpassingsplan.

Officiële procedure zienswijzen, vaststelling, beroep.

Na overleg en inspraak begint de officiële vaststellingsprocedure (duurt 24 tot 26 weken). Door wijzigingen aan te brengen in het voorontwerp is het ontwerpinpassingsplan ontstaan. Daarna is er een ter inzage legging van het ontwerp gedurende 6 weken en mogelijkheid indiening zienswijzen bij PS door een ieder. Hiervoor wordt een openbare kennisgeving georganiseerd van zienswijzentermijn en tervisielegging ontwerpinpassingsplan in Staatscourant en dag- en nieuwsbladen en verder elektronisch (website).

Na afloop van de zienswijzentermijn stellen PS binnen 12 weken het inpassingsplan vast; impliciet nemen zij dan ook een besluit over de zienswijzen (gegrond of ongegrond of niet-ontvankelijk). PS kunnen het inpassingsplan gewijzigd vaststellen al dan niet n.a.v. zienswijzen. Het vaststellingsbesluit van PS wordt binnen 2 weken na vaststelling bekend gemaakt in de Staatscourant, dag- en nieuwsbladen en elektronisch met de vermelding dat belanghebbenden binnen 6 weken beroep kunnen instellen bij de Raad van State en binnen die termijn voorlopige voorziening (schorsing) kunnen vragen.

Tenzij schorsing is gevraagd en toegewezen door de Raad van State, treedt het vastgestelde inpassingsplan in werking op de dag na het verstrijken van de beroepstermijn.

2.5 Mogelijkheid tot inspraak

Iedereen wordt in de gelegenheid gesteld om in de periode van ter inzage legging op de startnotitie m.e.r. te reageren. Reacties kunnen gericht worden aan:

Gedeputeerde Staten van Fryslân
T.a.v. mevr. T. van Houten
Postbus 20120
8900 HM Leeuwarden
Onder vermelding van Startnotitie m.e.r. meer bij Oudega (Smallingerland)

Periode van inzage: zie aankondiging

3 Locatiekeuze

3.1 Inleiding

De exacte locatie van het meer bij Oudega wordt bepaald door enerzijds de functies die aan het meer worden toegekend en anderzijds aan specifieke gebiedskwaliteiten in het zoekgebied. De locatiekeuze heeft plaatsgevonden op basis van een toetsing van de potentiële locaties aan een aantal criteria. De locatiekeuzenotitie is achter in deze startnotitie als bijlage 1 opgenomen. In dit hoofdstuk is een samenvatting van die notitie weergegeven.

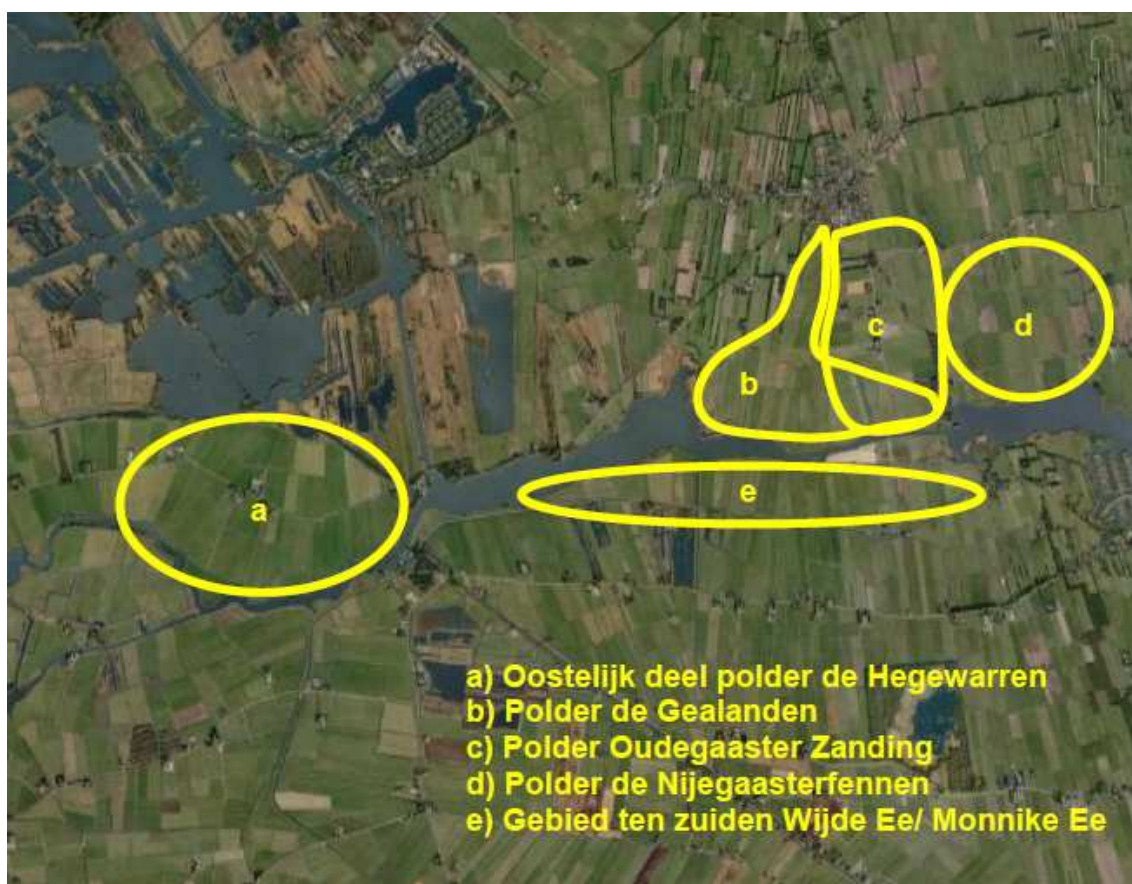
3.2 Locatiebeschrijvingen

De volgende locaties zijn in de afweging betrokken:

- a. Oostelijk deel polder de Hegewarren
- b. Polder De Gealanden
- c. Polder Oudegaaster Zanding
- d. Polder de Nijegaasterfennen
- e. Gebied ten zuiden van Wide Ie/Wide Mûntsegroppe (Bûtendiken)

Gelet op de functies welke aan het meer worden toegekend vallen locaties op grotere afstand van Drachten en de verbinding van de Wide Mûntsegroppe, Wide Ie en het Grietmansrak/Kromme Ie op voorhand af.

In figuur 3.1 staan de gebieden op kaart aangegeven.

Figuur 3.1 - Zoeklocaties nieuw meer

3.3 Gebiedskwaliteiten

De gebiedskwaliteiten spelen een belangrijke rol bij de keuze voor een locatie. Het betreft enerzijds de specifieke kwaliteiten van de verschillende locaties op het vlak van landschap, natuur, agrarisch gebruik en cultuurhistorie. Anderzijds dienen ook de te verwachten effecten op de gebiedskwaliteiten in de ruimere omgeving (in het bijzonder het Natura2000 gebied Alde Feanen) in de beschouwing te worden betrokken. Deze effecten vormen onderwerp van het MER-onderzoek, maar ze spelen ook bij de locatiekeuze een rol.

Het betreft de volgende gebiedskwaliteiten:

1. Landschap
2. Ecologie (w.o. weidevogels en invloed op Alde Feanen)
3. Geohydrologie
4. Agrarische structuur
5. Cultuurhistorische en archeologische erfgoed

Uit de vergelijking op deze kwaliteitsaspecten komt naar voren dat de effecten van de aanleg van een nieuw meer op de beschreven gebiedskwaliteiten op de locaties Nijegaaster Fennen en Bûtendiken relatief iets groter zullen zijn t.o.v. de andere locaties. De andere locaties onderscheiden zich onderling nauwelijks met dien verstande dat op elke locaties andere gebiedskwaliteiten van belang zijn.

3.4 Functies

Aan het nieuw aan te leggen meer worden in principe drie hoofdfuncties toegekend, te weten recreatie (watersport), waterberging en natuurontwikkeling. De gewenste recreatieve functie vormt de aanleiding tot het plan. De andere twee functies zijn daarvan een afgeleide. Elk van deze functie stelt eisen aan de locatie van het meer. Naast deze hoofdfuncties spelen nog enkele andere functie-eisen een rol bij de locatiekeuze. Deze worden hierna genoemd onder de categorie 'Overig'.

Samengevat zijn de volgende criteria af te leiden:

Waterberging:

- 1.a. Directe ligging aan de Friese boezem
- 1.b. Gelijke hoogteligging t.o.v. boezempeil

Natuur:

- 2.a. Ligging in/aansluitend aan de provinciale EHS zoals aangegeven in het streekplan Fryslân.
- 2.b. Mate van invulling van de kaderrichtlijn Water door de oeverinrichting
- 2.c. Mogelijkheden voor ontwikkeling van verschillende natuurdoeltypen

Recreatie:

- 3.a. Het meer ligt binnen een afstand van ca. 5 km van de westkant van Drachten
- 3.b. Het meer ligt binnen de invloedssfeer van de Alde Feanen en zal kunnen bijdragen aan het opvangen van de verwachte groei van de recreatiedruk in het kerngebied van het park.
- 3.c. Het meer sluit direct aan c.q. maakt onderdeel uit van de recreatieve hoofdstructuur
- 3.d. Versterking van het recreatieve medegebruik van het omliggende gebied

Overig:

- 4.a. Ontwikkelingskansen stad en dorp
- 4.b. Aansluiting op c.q. bereikbaarheid vanuit Drachten en de omliggende dorpen
- 4.c. Maximale afzetmogelijkheden van (voldoende) zand in De Centrale As

Een aantal van deze functie-eisen zijn cruciaal. Indien een locatie niet/onvoldoende voldoet aan de gestelde eis is de locatie in principe niet geschikt. Uit de vergelijking op de functies komt wel een onderscheid van locaties naar voren. Zo scoren de locaties Gealannen en Oudegaaster zanding positief, Bûtendiken neutraal Hegewarren-oost en Nijegaaster Fennen negatief.

3.5 Conclusies

Een 'abstracte' benadering geeft een 'abstracte' uitkomst. Voor een goede beoordeling is een meer kwalitatieve beoordeling wenselijk. Per locatie luidt deze als volgt:

1. Hegewarren-Oost (a)

De hoofdfunctie van de Hege Warren is agrarisch. Het gebied behoort geohydrologisch gezien feitelijk bij het nationaal park de Alde Feanen. Met de aanleg van een meer in het oos-

telijk deel van de polder zal de agrarische functie van het westelijk deel komen te vervallen i.v.m. bereikbaarheid e.d. Bij de keuze voor deze locatie zal feitelijk de gehele polder in de planvorming moeten worden betrokken. Het probleem van de verwerking van vrijkomend materiaal zal naar verwachting beperkt van omvang zijn gezien de hoogteligging en de mogelijkheden om een redelijk sluitende grondbalans te realiseren.

2. Gealannen (b)
Deze locatie scoort in vergelijking met de meeste andere locaties hoog. Dit wordt vooral bepaald door de positie van deze locatie langs de lijn Drachten – Alde Feanen en de ontwikkelingskansen die het kan bieden voor Oudega. In dit gebied is een duidelijke hoogtegradiënt herkenbaar die zich ook landschappelijk vertaalt naar de lengte van de in zuidelijke richting opstrekkende boomsingels. Met dit gegeven dient bij de begrenzing van een meer rekening te worden gehouden.
3. Oudegaaster zanding (c)
Uit bovenstaande scores komt deze locatie naast de Gealannen als beste uit de bus. De onderliggende argumenten komen in grote lijnen overeen. De aanleg van een meer op deze locatie zal echter wel een zware wissel trekken op de agrarische structuur. Er zullen naast enkele woningen meerdere goed uitgeruste bedrijven moeten worden aangekocht/verplaatst. Dit zal relatief veel geld gaan kosten.
4. Nijegaaster Fennen (d)
Deze locatie ligt op grotere afstand van de Alde Feanen, waardoor de functie als ‘afvanger’ van de recreatieve groei in de Alde Feanen minder goed zal functioneren. Daarnaast ligt dit gebied zodanig hoog dat de hoeveelheid vrijkomend materiaal substantieel groter zal zijn dan bij de andere locaties.
5. Bûtendiken (e)
In en rond dit zoekgebied liggen belangrijke ecologische waarden in de vorm van vooral natte moerasachtige natuurgebieden en belangrijke weidevogelgebieden. Deze constatering heeft er in eerdere instantie reeds toe geleid dat besloten is het noordelijk deelgebied van deze locatie vooralsnog niet bij het meer te betrekken. Er zijn geen zwaarwegende argumenten die zullen leiden tot een andere conclusie.

Samengevat komt de locatie Gealannen het meest positief uit de vergelijking. De locatie Oudegaaster Zanding scoort op een aantal aspecten ook positief, maar een sterk negatief aspect hier is de ingreep in de agrarische structuur. Aankoop/verplaatsing van de aanwezige agrarische bedrijven (woningen en bedrijfsgebouwen) zal een relatief zware wissel trekken op de financiële haalbaarheid van het plan en heeft bovendien een relatief grote sociale impact.

Uit het overleg en communicatie over dit plan kan een redelijk sterk draagvlak voor de locatie Gealannen worden afgeleid.

Op basis van deze beoordeling wordt gekozen voor de locatie Gealannen.

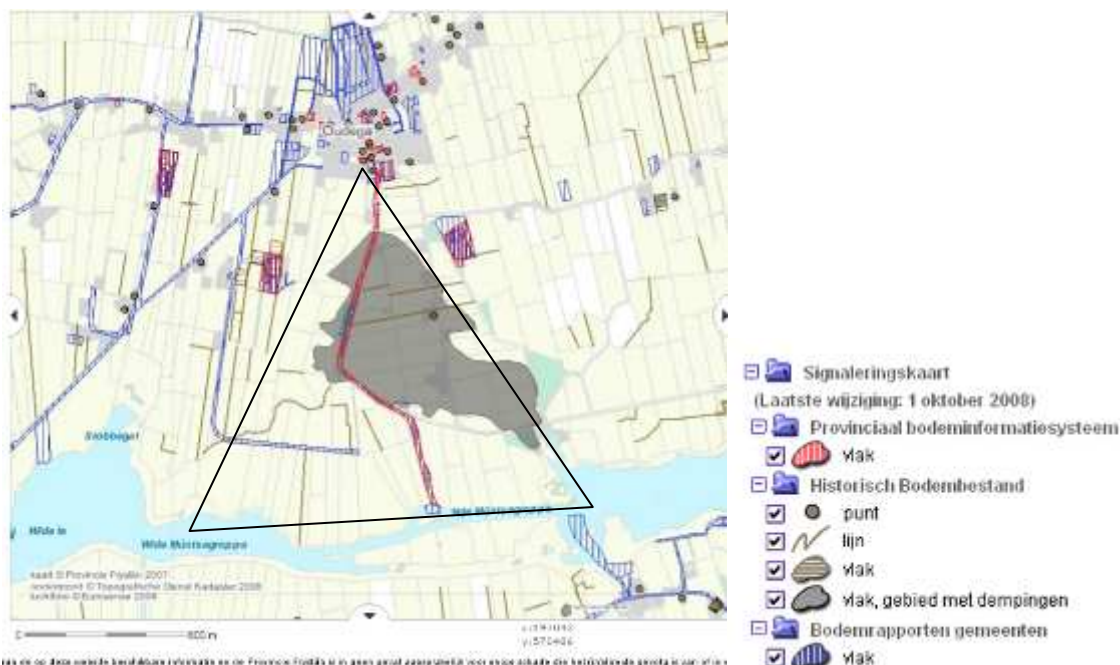
4 Huidige situatie en autonome ontwikkeling

De huidige situatie en de autonome ontwikkeling worden beschreven in dit hoofdstuk. Hierbij handelt het enkel over de in het vorige hoofdstuk gekozen locatie Gealannen. De autonome ontwikkeling dient als referentiemodel en wordt in m.e.r.-termen het nulalternatief genoemd. Het geeft de situatie weer waarin de geplande activiteit niet wordt uitgevoerd. De beoordeling heeft betrekking op het globale plangebied. Dit is op de kaarten indicatief (in de vorm van een driehoek) aangegeven.

Het globale plangebied heeft een voornamelijk agrarische bestemming. Aan de noordkant grenst het dorp Oudega aan het plangebied en de zuidgrens wordt gevormd door het water, de Wijde en Smalle Ee.

4.1 Bodem en water

Op de signaleringskaart van mogelijke bodemverontreinigingen van de provincie Fryslân is te zien dat in een groot deel van het plangebied er dempingen hebben plaatsgevonden (zie figuur 4.1). Dit zorgt voor een risico op bodemverontreiniging. Op dit moment is grootschalig bodemonderzoek in het kader van dit project gaande. Hierbij wordt geïnventariseerd wat de beste locaties zijn om te ontgraven gerelateerd aan het reliëf van het gebied en de materialen in de bodem. Hierbij zal rekening worden gehouden met de eisen vanuit het Besluit bodemkwaliteit.

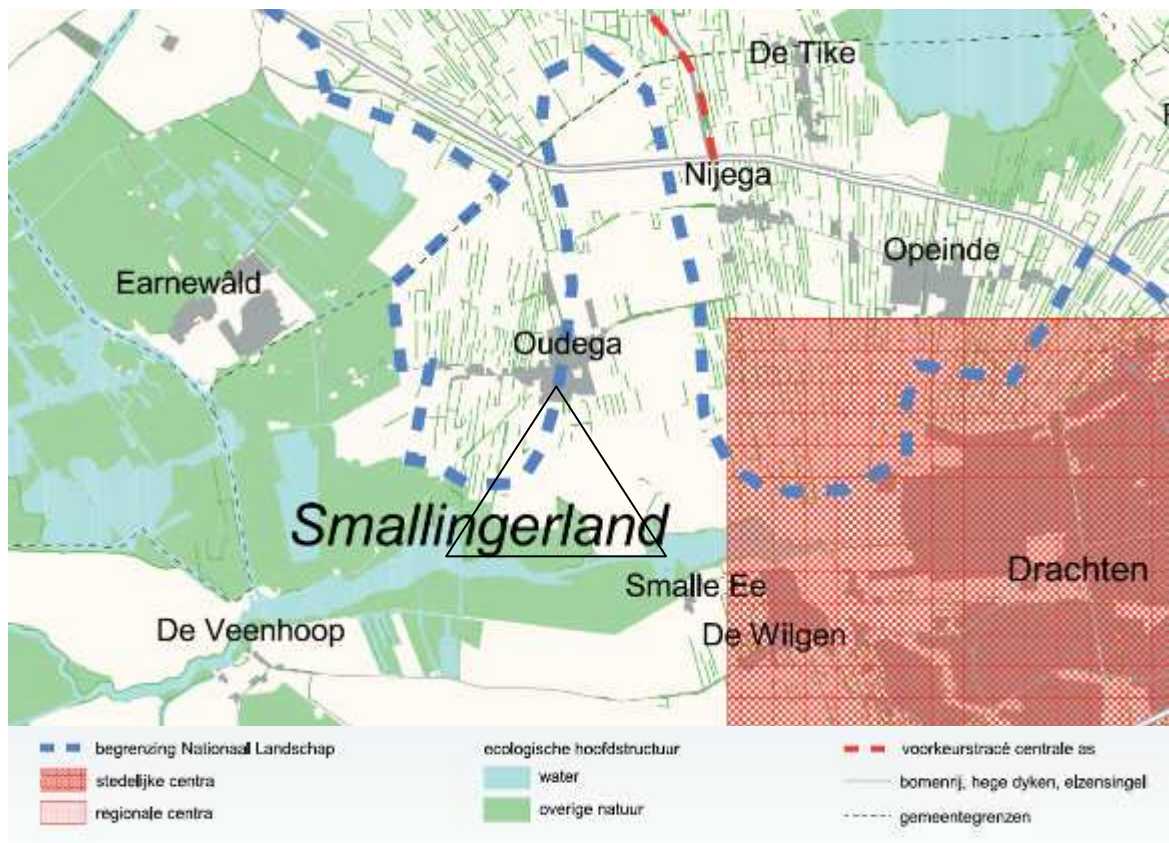

Op figuur 4.1 zijn 2 saneringslocaties in de omgeving van het globale plangebied aangegeven (rode arcering). De twee locaties zijn reeds gesaneerd.

Van oudsher had Oudega binding met het water. Dit is door inpolderingen minder geworden maar wordt in stand gehouden door de vaart, die de verbinding vormt tussen de haven en de Nije Mûntsegrope. Deze vaart heet het Alddijp. Over het algemeen kent de gemeente Smallingerland voldoende mogelijkheden om hemelwater te bergen. Echter in het grotere watersysteem van de omgeving is het Wetterskip Fryslân op zoek naar extra boezemcapaciteit.

4.2 Landschap en cultuurhistorie

Oudega is het oudste dorp binnen Smallingerland en is vroeg het bestuurlijke centrum geweest (tot 1816). Het is van oudsher een agrarische gemeenschap. De kern Oudega heeft momenteel circa 1700 inwoners. Oudega is een voormalig wegdorp. Dit betekent dat het dorp is ontstaan langs een weg. Dit is ook bepalend voor de verkaveling van het landschap rondom het dorp. De lintstructuur is ook heden ten dage nog herkenbaar in het dorp. Het dorp kent een aantal monumenten waaronder een paar huizen en de kerk. Aan de zuidkant van het dorp is een restant van een oude buitenplaats terug te vinden. De zogenaamde Great Haersma, de 'state' van de voormalige Grietman van Smallingerland.

Figuur 4.2 – Kaart met begrenzing nationaal landschap (Bron: www.provinciefryslan.nl)

De landschappelijke structuur rond Oudega wordt voor een deel gedomineerd door houtsingels (coulisselandschap), die de slagen van het landschap mede vorm geven. Het landschap rond Oudega ligt daarmee deels binnen de begrenzing van het nationaal landschap Noordelijke Friese Wouden. Een deel van het globale plangebied ligt op de rand van deze begrenzing. Dit gegeven stelt nadere eisen ten aanzien van de kernkwaliteiten van het nationaal landschap en eventueel de nadere begrenzing van het definitieve plangebied. Het grootste deel van het globale plangebied (aan de oostelijke kant) bestaat uit voormalig droogmakerijland.

4.3 Archeologie

Steentijd

In een groot deel van het globale plangebied is sprake van forse verstoringen door eerdere ingrepen. In het westen kunnen zich op enige diepte archeologische lagen uit de steentijd bevinden, die zijn afgedekt door een veen- of kleidek. Mochten zich hier archeologisch resten be-

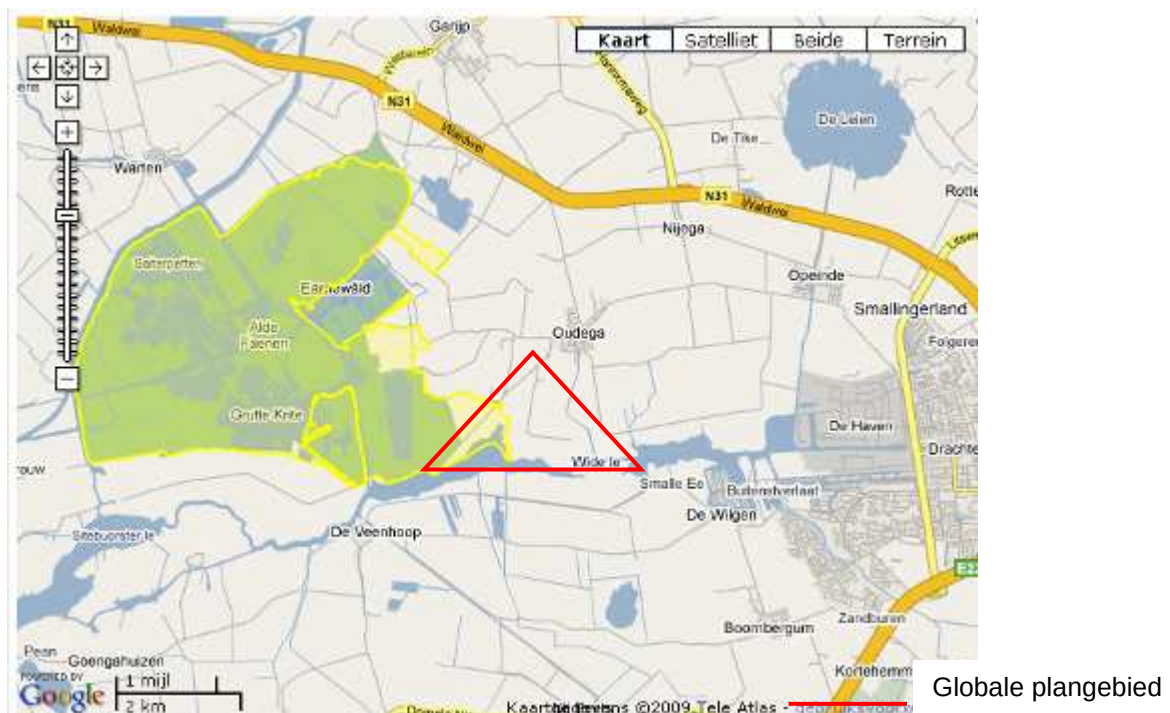
vinden, dan zijn deze waarschijnlijk goed van kwaliteit. De provincie beveelt daarom aan om bij ingrepen van meer dan 2500m² een karterend (boor)onderzoek uit te laten voeren.

IJzertijd/middeleeuwen

In het globale plangebied kunnen zich archeologische resten bevinden uit de periode midden-Bronstijd – vroege Middeleeuwen. Dit speelt met name in vroeg- en vol-middeleeuwse veenontginningen. Daarbij bestaat de kans dat er zich huisterpen uit deze tijd in het gebied bevinden. Ook de oudere boerderijen kunnen archeologische sporen of resten afdekken, hoewel de veengronden eromheen al afgegraven zijn. De provincie beveelt aan om bij ingrepen van meer dan 5000m² een historisch en karterend onderzoek te verrichten, waarbij speciale aandacht moet worden besteed aan eventuele Romeinse sporen en/of vroeg-middeleeuwse ontginningen.

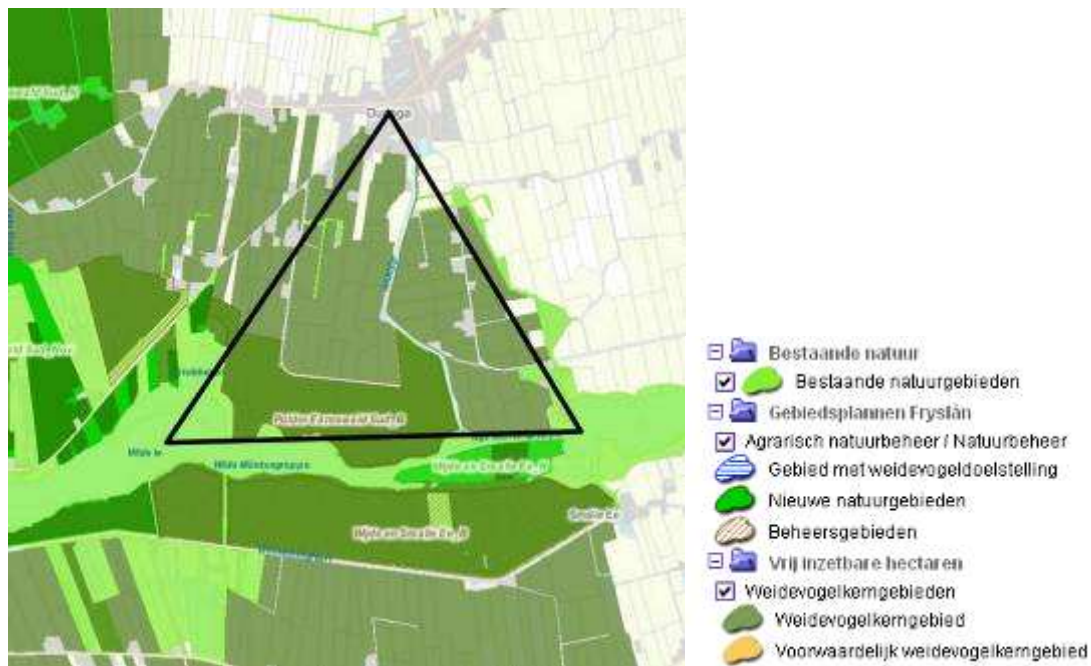
4.4 Natuur

Het globale plangebied ligt op korte afstand van het Natura 2000 gebied de Alde Feanen. Hier moet bij het uitvoeren van de plannen rekening mee gehouden worden. De gevolgen op de natuurwaarden van de Alde Feanen moeten getoetst worden door middel van een zogenaamde passende beoordeling. De ligging van de Alde Feanen ten opzichte van het globale plangebied is te zien in figuur 4.3.

Figuur 4.3 – Ligging globale plangebied t.o.v. Natura 2000 gebied de Alde Feanen (bron: website ministerie LNV)

Een deel van het globale plangebied is belangrijk weidevogelgebied. Ook dit is van belang voor de planvorming. Aantasting van dit gebied moet namelijk elders per hectare gecompenseerd worden. Hoe dit in zijn werk gaat is vastgelegd in het werkplan Weidevogels in Fryslân 2007-2013. In figuur 4.4 is ook te zien dat het zuidelijk deel van het globale plangebied beheersgebied is.

Figuur 4.4 – Weidevogel- en beheersgebieden (bron: website provincie Fryslân)

Ten zuidoosten van het globale plangebied zijn zwarte sterns gesignaleerd die het gebied als foerageergebied gebruiken. Ook kan dit gelden voor andere soorten die bijvoorbeeld vanuit de Alde Feanen komen. Vroeger werden in het gebied eenden gevangen door middel van eendenkooien. Deze landschappelijke elementen zijn inmiddels echter verdwenen.

In figuur 4.5 zijn de natuurgebieden die vallen onder de Ecologische Hoofdstructuur te zien.

Figuur 4.5 – EHS gebieden (bron: website provincie Fryslân)

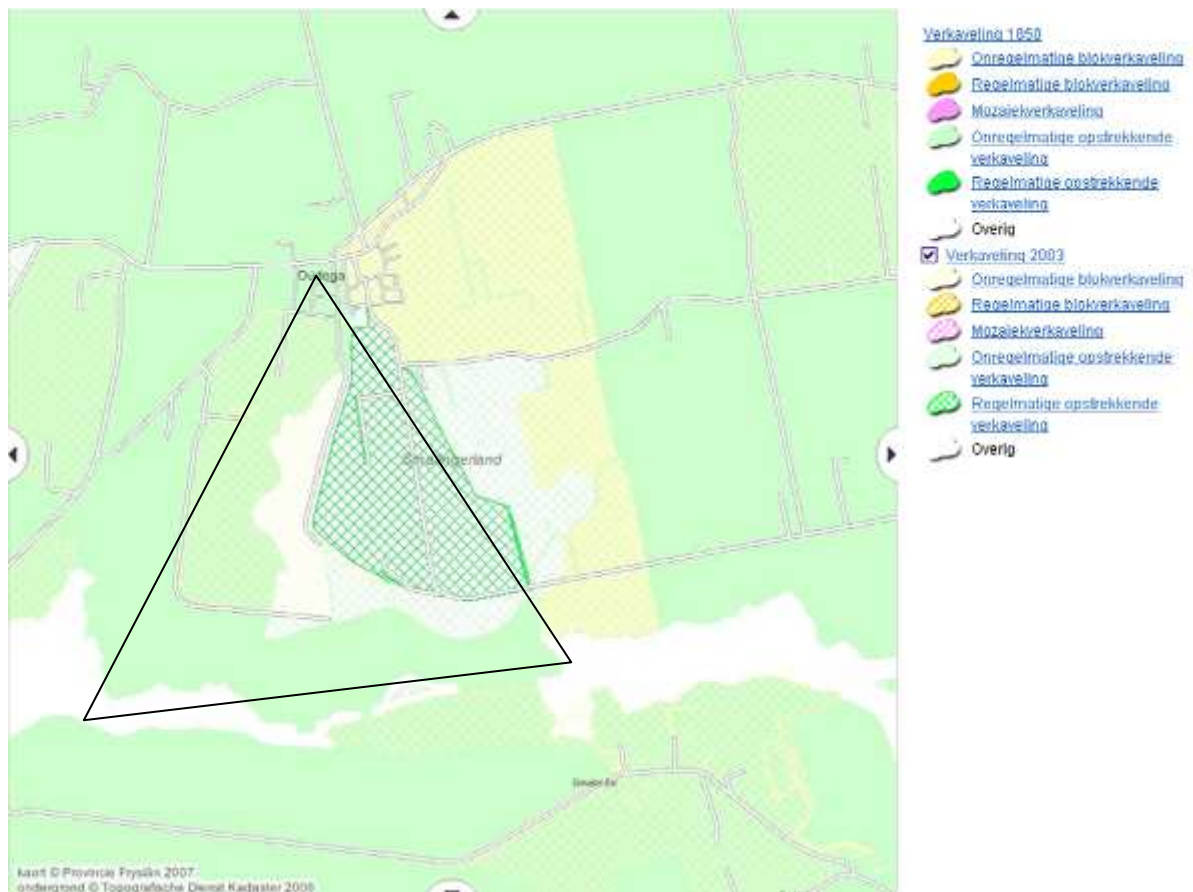
4.5 Landbouw

Het grondgebruik buiten het dorp is overwegend agrarisch. Dit bestaat uit met name grasland (veehouderij) en incidenteel maïsteelt.

De verkaveling in het globale plangebied is grofweg in twee delen te splitsen: oost en west. Het oostelijk deel bestond in 1850 uit onregelmatig opstreckende verkaveling. Dit is in de loop der tijd gewijzigd in een regelmatig opstreckende verkaveling. Het westelijk deel is in de loop der tijd gewijzigd in onregelmatige blokverkaveling. Deze verdelingen zijn terug te vinden op de cultuurhistorische kaart van de provincie Fryslân (zie figuur 4.6). In deze verandering is de invloed van de herverkavelingsoperaties (w.o. ruilverkaveling) te herkennen.

Het is belangrijk goed inzicht te hebben in de agrarische structuur van het gebied indien een deel van de landbouwgronden verloren zal gaan als gevolg van het geplande project.

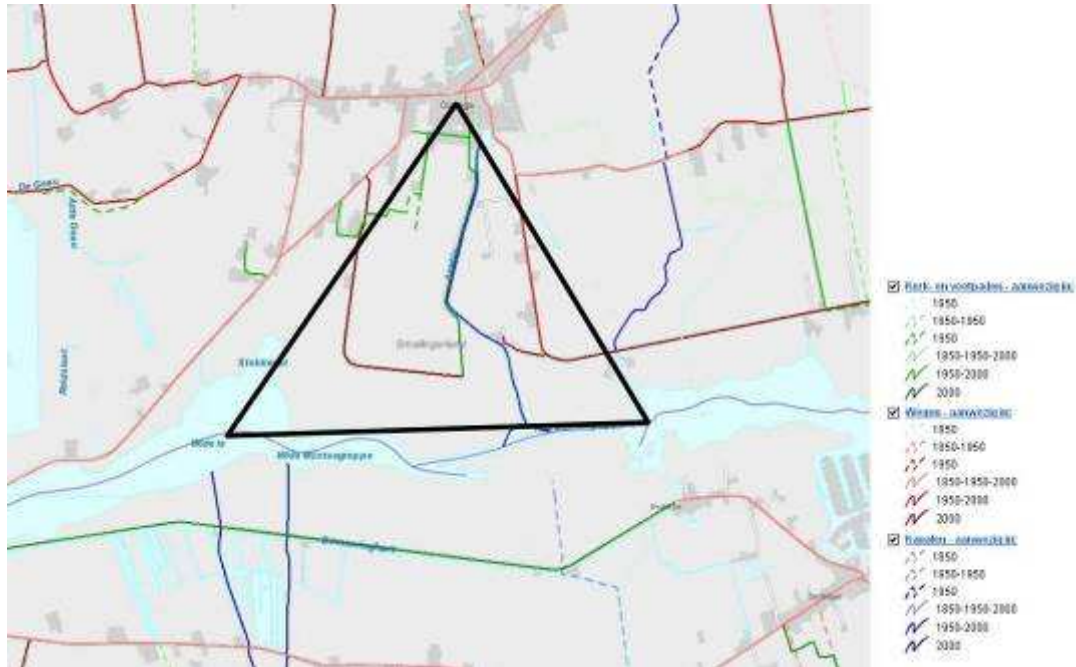
In dit gebied zijn de agrarische gronden vrijwel geheel in gebruik bij één bedrijf. Het eigendom is voor ca. 2/3 deel in handen van dezelfde ondernemer. In het gebied is verder sprake van een redelijk versnipperd eigendom zonder relatie met andere huiskavels. Indien genoemde boerderij kan worden verworven zal de ingreep in de agrarische structuur en het toekomstperspectief voor andere bedrijven niet sterk negatief worden beïnvloed.

Figuur 4.6 – Verkavelingsstructuur (bron: website provincie Fryslân; cultuurhistorische kaart)

4.6 Verkeer en vervoer

De infrastructuur in het globale plangebied bestaat voor het merendeel uit kerk- en voetpaden, wegen en een kanaal uit de 2^e helft van de 20^e eeuw. Het Alddjip is een vaart die loopt van Oudega naar de Nije Mûntsegrope. Halverwege het gebied ligt een voormalig gemaal aan het kanaal gebouwd in 1935. Dit is nu een woning. Langs de zuidkant van het gebied loopt een scheepvaartroute. Er leven ideeën om deze beroepsvaartroute (CEMT-klasse IV) in de toekomst op te waarderen naar een grotere scheepsklasse. Concrete plannen hiervoor zijn er (nog) niet.

Figuur 4.7 – Infrastructuur in het globale plangebied en de omgeving
(bron: website provincie Fryslân)

5 Voorgenomen activiteit en alternatieven

5.1 Inleiding

De alternatieven die in het milieueffectrapport behandeld zullen worden hangen allemaal met elkaar samen. Het referentieniveau is een referentie voor de alternatieven die de toekomstige activiteit beschrijven. Het meest milieuvriendelijk alternatief (MMA) is het alternatief dat een zo milieuvriendelijk mogelijke inrichting van het plangebied voorziet. Niet haalbare elementen van het MMA zullen worden weggenomen door terugvalopties te kiezen, waaruit het voorkeursalternatief (VKA) ontstaat. Als basis voor het MMA is een minimum variant opgesteld. In dit stadium is het voorkeursalternatief echter nog niet bekend. Als eerste aanzet is echter een maximumvariant bepaald die de uiterste grens van het voorkeursalternatief aangeeft. In praktijk zal het VKA tussen de minimum en maximum variant in liggen.

5.2 Referentieniveau of nulalternatief

Om de effecten van de verschillende alternatieven en varianten goed te kunnen vergelijken, moeten ze met dezelfde methodiek en op dezelfde aspecten worden beoordeeld. De effecten worden ook ten aanzien van het referentieniveau beoordeeld. Het referentieniveau is de autonome ontwikkeling (zoals in hoofdlijnen beschreven in hoofdstuk 4). Dit is de ontwikkeling van het plangebied zonder aanleg van het nieuwe meer. Hierbij wordt als peildatum 1 januari 2009 gehanteerd.

5.3 Het meest milieuvriendelijk alternatief (MMA)

In het proces zal worden gezocht naar een zo milieuvriendelijk mogelijke inrichting van het toekomstige meer. In m.e.r.-termen heet dat het Meest Milieuvriendelijk Alternatief (MMA). Het MMA voldoet aan de voor het gebied geldende beleidsdoelstelling op het gebied van recreatie, waterbeheer en natuur. Binnen deze doelstellingen wordt gezocht naar de zo optimaal mogelijke inrichting van het gebied waardoor de milieueffecten minimaal zullen zijn. Er wordt eveneens gestreefd naar het creëren van goede condities voor een goede invulling van de nagestreefde doelstellingen. In een workshop met diverse belanghebbenden³ is hiervoor al een eerste aanzet gemaakt. Deze heet de minimumvariant, daar er is gestreefd naar het minimum aan milieueffecten (zie ook par. 5.5).

5.4 Het voorkeursalternatief (VKA)

Het voorkeursalternatief is het alternatief zoals de provincie Fryslân en de gemeente Smallingerland de activiteit uiteindelijk willen gaan uitvoeren. Deze voorkeursvariant is in dit stadium nog niet vastgelegd. Uiteindelijk zal hij komen te liggen tussen de verderop in dit hoofdstuk geschetste minimumvariant en maximumvariant.

5.5 Duurzaamheid

Daar de provincie Fryslân duurzaamheid hoog in het vaandel heeft staan zal er bij de realisatie van dit project ook veel aandacht voor zijn. Bij de ontwikkelingen zal duurzaamheid een uitgangspunt vormen. Hierbij valt te denken aan duurzaamheid van steigers, nieuwe gebouwen. Op het gebied van duurzaamheid valt verder te denken aan:

- a. mate van energiegebruik;
- b. grondstoffen en materiaalgebruik;
- c. beheer en faciliteiten.

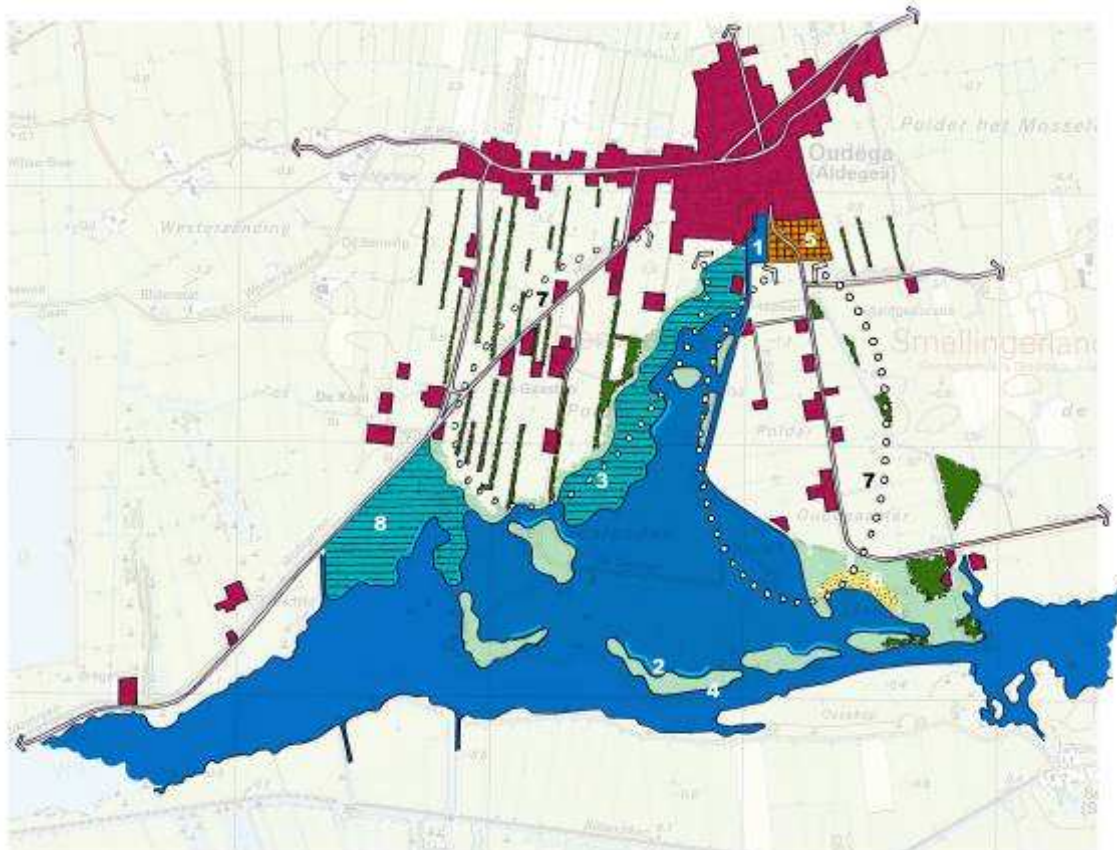
³ Workshop in Oudega, d.d. 20 januari 2009

Ad a. Door slim om te gaan met de inzet van verlichting tijdens de werkzaamheden, kritisch te zijn bij de keuze van het materieel kan energie bespaard worden. Dit geldt echter ook bij de recreatieve voorzieningen die worden gerealiseerd. Energiezuinige gebouwen bij het realiseren van horeca of verblijfsvoorzieningen.

Ad b. Bij de aanleg van veel voorzieningen kan aandacht worden besteedt aan het materiaalgebruik. Voorbeelden hiervan zijn FSC houten steigers.

Ad c. Ook kunnen voorzieningen gecreëerd worden waardoor de nieuw aan te trekken toeristen en recreanten duurzamer kunnen recreëren. Een voorbeeld daarvan is het voorzien in de haven in oplaadpunten voor elektrische boten.

5.6 Minimumvariant

Legenda minimumvariant

1. aantal ligplaatsen in Oudega stabiel (ca. 100)
2. aantal ligplaatsen Marrekrite gelijk, evt. verplaatst; vrije ligplaatsen niet nabij dorp
3. nieuwe natuur met brede vooroevers en zomerpolders
4. nieuwe eilandjes met nieuwe natuur, ook als afscheiding beroepsvaart en pleziervaart
5. ruimte voor beperkte uitbreiding woningaantal Oudega (ca. 20 woningen)
6. strandje met ligweide met beperkte voorzieningen
7. wandelmogelijkheden, met optie voor route via pontje
8. bestaande natuur met vooroever en zomerpolder

Figuur 5.1 – Minimumvariant

In deze variant ligt het accent in sterke mate op een natuurlijke inrichting. Het hoofdstramien van het meer volgt vooral aan de westzijde op natuurlijke wijze de hoogtegradiënt van het gebied.

In het meer zijn meerdere kleine eilandjes met nieuwe natuur opgenomen. Een aantal ervan vormen de afscheiding tussen de recreatie- en de beroepsvaarroute aan de zuidzijde van het meer. De eilandjes zijn momenteel in de schets zodanig geprojecteerd dat verbreding van de vaarweg in de toekomst mogelijk blijft.

Aan de westzijde van het meer zijn brede natuurlijk ingerichte oevers geprojecteerd die deels als zomerpolder kunnen worden uitgevoerd.

Het aantal ligplaatsen blijft stabiel. De Marrekrite-ligplaatsen zullen worden verplaatst maar de capaciteit zal niet worden vergroot.

De bestaande haven bij Oudega krijgt een meer open verbinding met het meer. Verder is de planologische ruimte voor nieuwbouw van ca. 20 woningen in het plan opgenomen. De locatie ervan is vooralsnog indicatief.

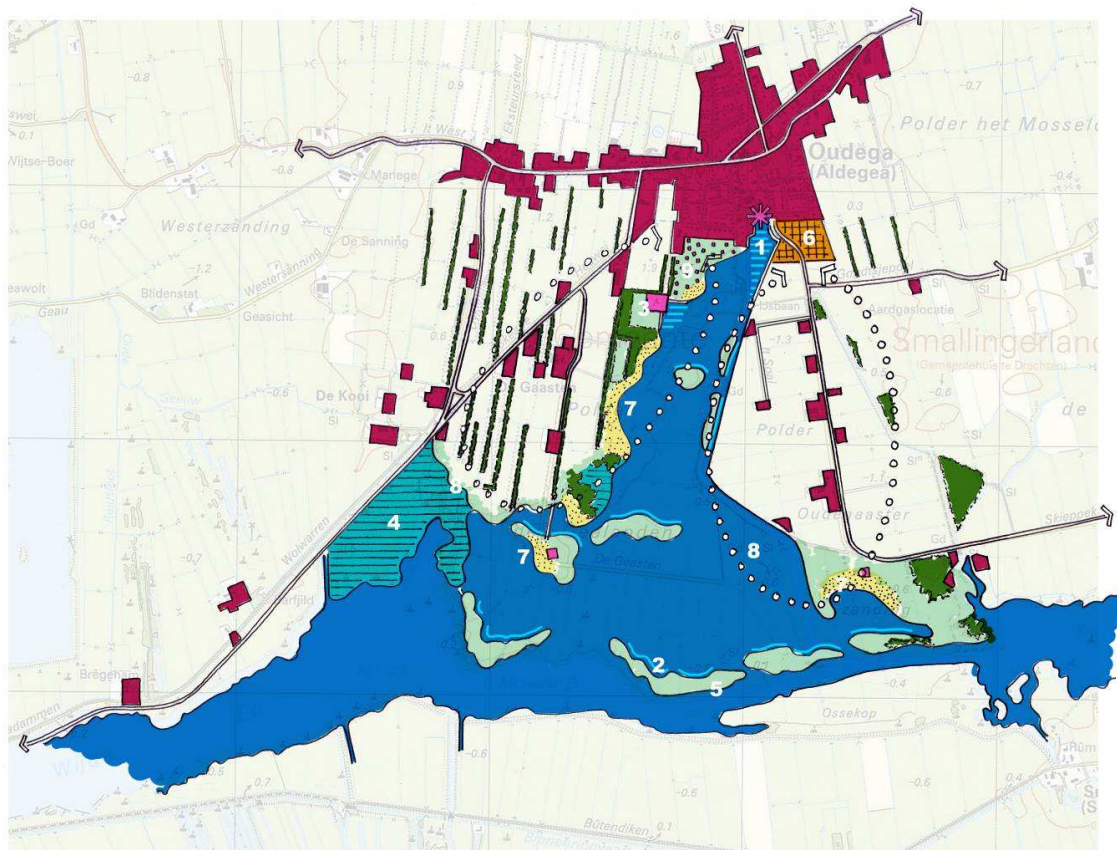
In het zuidoostelijke deel van het meer is een zwemstrand gepland met enkele relatief eenvoudige voorzieningen. Deze locatie is vanuit Oudega bereikbaar via o.a. een wandelroute over de oostelijke kade van het meer. Vanuit Drachten is deze locatie over land bereikbaar. Als optie is eveneens een pontverbinding vanaf Smalle Ee opgenomen.

Daarnaast is langs de westelijke oever eveneens een wandelroute gepland die eveneens over de kade loopt.

5.7 Maximumvariant

In deze variant ligt het accent in sterke mate op recreatie. Dat uit zich in een meer integrale ontwikkeling bij het dorp Oudega, waar een verdubbeling van de jachthavencapaciteit is voorzien en een complex recreatiewoningen (al dan niet in combinatie c.q. verweven met de geplande uitbreiding van de permanent bewoonde woningen). Ook is een landgoedachtige ontwikkeling rond de cultuurhistorische locatie Great Haersma voorzien.

Het aantal voorzieningen voor recreatie aan de randen van het meer is relatief groot in de vorm van zwemstrandjes, wandel- en fietsroutes met evt. pontvoorzieningen en een grootschaliger ontwikkeling aan de zuidoostelijke oever. Op deze locatie kan evt. een hotel-café-restaurant worden gesitueerd. Tenslotte wordt de capaciteit van de Marrekrite-ligplaatsen verdubbeld. In deze maximumvariant is ruimte voor verblijfsrecreatie. Er zijn drie mogelijke locaties daarvoor aangeduid een hotel op landgoed Great Haersma, een hotel aan de zuidoostelijke oever of een jeugdherberg nabij de jachthaven in Oudega. Deze zullen echter niet allen worden gerealiseerd.

Legenda maximumvariant

1. aantal ligplaatsen in Oudega verdubbelen (ca. 200), opwaarderen haven en omgeving met o.a. een jeugdherberg
2. aantal ligplaatsen Marrekrite verdubbelen, vrije ligplaatsen daar waar mogelijk
3. nieuw landgoed "Great Haersma", incl. landgoed en horecagelegenheid, evt. hotel
4. bestaande natuur met brede vooroevers en zomerpolders
5. nieuwe eilandjes als afscheiding beroepsvaart en pleziervaart, met aanlegmogelijkheid
6. ruimte voor beperkte uitbreiding woningaantal Oudega
7. strandjes met ligweide en (horeca)voorzieningen, bv paviljoen
8. wandelmogelijkheden, met optie voor route via pontje
9. recreatiewoningen (ca. 40 stuks)

Figuur 5.2 – Maximumvariant

6 Milieueffecten

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt vast een doorkijkje gegeven naar het onderzoek dat in het vervolgtraject, het milieueffectrapport, zal worden uitgevoerd. De relevante aspecten worden hier belicht en er wordt kort aangegeven wat wordt onderzocht. De relevante milieuaspecten worden benoemd en er wordt kort ingegaan op mogelijk te verwachten effecten. Deze effecten vormen mede de basis voor het m.e.r.-onderzoek. Ook wordt aangegeven volgens welke systematiek de beoordeling van de milieueffecten in het MER zal plaatsvinden.

- Gebiedsafbakening

In het MER wordt over drie soorten gebieden gesproken: zoekgebied, plangebied en studiegebied. Het zoekgebied is het gebied waarbinnen gezocht is naar een geschikte locatie voor de uit te voeren activiteit. Dit is beschreven in hoofdstuk 3. Het plangebied is het gebied waar de daadwerkelijke ingrepen zullen plaatsvinden. Het studiegebied is het gebied waarbinnen effecten op de verschillende milieuthema's kunnen plaatsvinden. Daar de effecten van de verschillende onderdelen niet dezelfde reikwijdte hebben zijn de grenzen van het studiegebied niet voor alle thema's gelijk

- Tijdshorizon

Het MER richt zich bij het bepalen van de effecten op het jaar 2030.

- Werkwijze

Bij het beschrijven van de effecten gaat het om negatieve en positieve gevolgen voor het milieu. Er wordt onderscheid gemaakt in effecten die optreden in de aanlegfase en effecten die optreden in de gebruiksfase. Ook wordt onderscheid gemaakt in tijdelijke en blijvende effecten. In het MER wordt bekeken in hoeverre de negatieve effecten van alternatieven met maatregelen beperkt en op welke wijze de positieve gevolgen van alternatieven versterkt kunnen worden.

De beschrijving van de effecten moet een beoordeling en onderlinge vergelijking van de alternatieven mogelijk maken. Voor besluitvorming is het vooral belangrijk om te weten op welke punten de alternatieven wezenlijk van elkaar verschillen in de effecten die ze teweegbrengen. Dat betekent dat de effectbeschrijvingen vooral die onderlinge verschillen in beeld moeten brengen.

In de volgende paragrafen wordt per milieuaspect beknopt aangegeven welke effecten in het op te stellen milieueffectrapport aan de orde zullen komen.

6.2 Bodem en water

Effect

De beoogde functiewijziging kan grote invloed hebben op de waterkwantiteit en –kwaliteit van het grond- en oppervlaktewatersysteem. Daarom is het belangrijk om al in het planvormingstadium rekening te houden met de eisen die water stelt. Een belangrijk geohydrologisch effect dat kan optreden is verandering in stroming van hoge kwaliteit grondwater vanuit de diepere grondwaterstromen vanaf het Drents Plateau. Dit kan als gevolg hebben dat dit water van omliggende natuurgebieden 'afgevangen' wordt. Andere zaken waar rekening mee gehouden moet worden zijn de mogelijkheid van grondwateroverlast in omliggende agrarische gebieden door stijgende grondwaterspiegels en het verleggen van waterkeringen.

Ook kan rekening worden gehouden met de kansen die water biedt voor een kwalitatief hoogwaardige inrichting van het gebied. In het kader van de planontwikkeling wordt een watertoets

uitgevoerd. Het aanleggen van een nieuw meer heeft daarnaast invloed op de bodem door de geplande vergraving.

De waterkwaliteitsdoelstellingen, verwoord binnen de Kaderrichtlijn Water (KRW), kunnen binnen het plan worden ingevuld via de inrichting van natuurvriendelijke oevers en/of het daaraan toevoegen van voorzieningen om het landbouwwater uit de omliggende gebieden op natuurlijke wijze te filteren voordat het afstroomt op de Friese boezem. Tenslotte kan door het aanbrengen van een zandige bodem vertroebeling als gevolg van zwevende deeltjes worden tegengegaan. Dat zal de ontwikkeling van diverse waterplanten sterk bevorderen.

Onderzoek

Bodemonderzoek

Ten behoeve van het aspect bodem wordt een bodemtoets uitgevoerd. Deze bestaat uit een historisch onderzoek conform de NVN 5725, aangevuld met de eisen van Provincie Fryslân. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de bodemonderzoeken die zijn verricht ter inventarisatie van de toepassingsmogelijkheden van het vrijkomende materiaal. Daarvoor zijn in een gebied van ca. 175 ha gemiddeld 3 boringen per hectare verricht.

De kansen en knelpunten met betrekking tot bodem in het plangebied worden op een overzichtelijke kaart weergegeven. In de effectbeschrijving wordt ook uitdrukkelijk ingegaan op de regelgeving met betrekking tot bodem en grondverzet en het Besluit Bodemkwaliteit.

Watertoets

Voor het plangebied wordt in het kader van het MER een watertoets uitgevoerd. De resultaten daarvan worden verwerkt in het MER. De ervaring leert dat een zorgvuldige, goed onderbouwde inpassing van het thema water binnen de planvorming een belangrijke rol kan spelen bij de invulling van duurzaamheid. De in een Watertoets te behandelen thema's zijn:

- Veiligheid;
- Waterhuishouding;
- Wateroverlast;
- Riolering;
- Watervoorziening;
- Bodemdaling;
- Grondwateroverlast;
- Waterkwaliteit.

Ook worden de kansen ten aanzien van water in beeld gebracht. Zo worden de mogelijkheden ten aanzien van natuur (PEHS), waterberging (WB21) en waterkwaliteit (Kaderrichtlijn Water) geïnventariseerd.

Criteria

In het MER zal worden aangegeven wat de gevolgen zijn voor:

- aardkundige waarden
- bodemopbouw en geologische kenmerken;
- bodemverontreiniging / bodemkwaliteit (zie besluit Bodemkwaliteit);
- grondbalans (kwantiteit);
- zettingen, bodemdaling;
- veiligheid (waterkeringen);
- (grond)wateroverlast;
- watervoorziening;
- kwaliteit en kwantiteit oppervlaktewater
- kwaliteit en kwantiteit grondwater (geohydrologie)

6.3 Landschap, cultuurhistorie en archeologie

Effect

Landschappelijk gaat er het een en ander veranderen in het gebied. Agrarisch land wordt omgevormd tot water. Hierdoor blijft er wel openheid in het gebied. Ook zal het karakter van het dorp Oudega veranderen als het dorp een waterfront zal krijgen.

De vroeger in deze omgeving veel voorkomende eendenkooien zijn als landschapselementen volledig verdwenen. De vraag is of binnen de ontwikkeling van het meer van Oudega een locatie weer als zodanig ingericht kan worden als onderdeel van versterking van de cultuur/ historische waarde van het landschap. Daarnaast is de rietcultuur van oudsher belangrijk geweest in dit gebied. Ook dit biedt aanknopingspunten bij uitvoering van het project. Verder zijn er door bijvoorbeeld natuurontwikkeling volop mogelijkheden om het landschap te verfriaaien.

Onderzoek

In het MER zal een landschappelijke beschrijving worden gegeven van het plangebied. Onderzocht wordt op welke wijze het huidige landschap in het ontwerp wordt meegenomen. In de landschappelijke analyse wordt aangesloten bij de 5 onderdelen van beeldkwaliteit, namelijk:

1. Aandacht voor de ontwikkelingsgeschiedenis van het gebied.
2. Aansluiting bij de ordeningsprincipes van het landschap.
3. Aansluiting bij de bebouwingskarakteristiek.
4. Inpassing van het plangebied in de bredere omgeving.
5. Aandacht voor de bestaande kwaliteiten van het gebied en maatregelen om negatieve effecten op deze kwaliteiten op te heffen.

Het eerder genoemde bodemonderzoek is gecombineerd met een archeologische verkenning, waarbij een archeoloog de boringen beoordeelt op eventuele archeologische waarden in het gebied. Verder zal voor de onderdelen archeologie en cultuurhistorie bureauonderzoek worden uitgevoerd. In het bureauonderzoek wordt onderzoek gedaan naar een groot aantal gegevens (beschikbare bodemkaarten, geologische-, geomorfologische, hoogtelijnen-, topografische- en historische kaarten, het Archeologisch Informatie Systeem ARCHIS, de Archeologische Monumentenkaart, de Cultuurhistorische Waardenkaart van Fryslân). Daarnaast wordt contact opgenomen met eventuele lokale historische verenigingen. Op basis van de resultaten van het onderzoek wordt een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld.

Criteria

In het MER zullen de effecten beschreven worden aan de hand van de volgende toetsingscriteria:

- Openheid;
- Ruimtelijke structuur;
- Leesbaarheid van het landschap;
- Bebouwingskarakteristiek;
- archeologische waarden;
- cultuurhistorische waarden;

6.4 Natuur

Effect

In het MER zal worden aangegeven wat de effecten van het meer van Oudega zijn op flora en fauna. Het gaat daarbij zowel om bestaande als potentiële natuurwaarden. Hierbij zijn vooral de aanwezige weidevogelgebieden als onderdeel van de provinciale EHS en het naastgelegen Natura 2000 gebied, de Alde Feanen van belang.

Onderzoek

De ontwikkeling wordt in het MER getoetst aan het juridische kader (Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet en Ecologische Hoofdstructuur). Vanwege de ligging nabij de Alde Feanen wordt tevens de effecten op dat gebied beschreven en beoordeeld (externe werking).

Natuurtoets en ecologische toets

Voor het gebied wordt een natuurtoets uitgevoerd. In de natuurtoets wordt bekeken wat de natuurwaarden zijn van het plangebied, wat de effecten zijn van de ontwikkeling op de aanwezige natuurwaarden en welke procedures nader gevolgd moeten worden.

De inventarisatie is gericht op het in beeld brengen van de aanwezige beschermde planten- en diersoorten en gebieden op en rond de locatie van het aan te leggen meer. Er worden, voor zover beschikbaar, relevante gegevens opgevraagd bij instanties als het Natuurloket, provincie

en diverse natuurorganisaties. De te onderzoeken soortgroepen zijn vogels, zoogdieren, vissen, planten, amfibieën, reptielen, dagvlinders en libellen.

De natuurtoets wordt gecombineerd met de uit te voeren ecologische toets. Deze toets is noodzakelijk vanwege de nabije ligging van de Alde Feanen (Vogel- en Habitatrichtlijngebied). In de ecologische toets wordt de significantie van eventueel optredende effecten op de Alde Feanen beschreven. Indien noodzakelijk zal een verstoring- of verslechteringstoets of een Passende Beoordeling worden opgesteld, de resultaten daarvan zullen in dat geval worden opgenomen in het MER.

Daar er met het project wordt gestreefd naar uitbreiding van het recreatief gebruik in het gebied zullen versturende effecten daarvan beschreven worden in het MER.

Tevens zullen de mogelijkheden om het verlies aan weidevogelgebied te compenseren worden meegenomen.

Naast negatieve effecten op de natuur zijn er ook volop mogelijkheden voor natuurwaarden. Hierbij valt te denken aan de natuurlijke inrichting van de oevers van het nieuwe meer en de eilandjes die worden gecreëerd.

Criteria

De effecten op natuur en ecologie worden beschreven aan de hand van de volgende toetsingscriteria:

- Gebieden en soortenbescherming;
- Vernietiging;
- Verstoring;
- Versnippering;
- Verdroging;
- Ontwikkelingspotenties nieuwe natuur

6.5 Woon- en leefmilieu

Effect

De betekenis van het meer voor de kern Oudega is in potentie zeer groot. Oudega komt hierdoor nog nadrukkelijker aan het open water te liggen en de kansen voor versterking van de recreatieve waarde van en voor het dorp kunnen verder hierop worden toegespitst. Ook als het meer van Oudega niet of beperkt tot ontwikkeling kan komen dan nog is de versterking vanuit Oudega op de havenkom en omgeving een uit te werken potentie. De "landtong" kan hierin een sterkere op horeca en dagrecreatie gerichte betekenis krijgen. De omgeving van de haven kan dan worden ingericht als een ontmoetingsplek voor zowel de eigen bevolking als voor (water)recreanten. Dit zal de leefbaarheid van en levendigheid in het dorp versterken. Bij de nadere uitwerking vormt dit een nadrukkelijk aandachtspunt en wordt gepleit om dit bij elke vorm van dorpsontwikkeling te betrekken. Een nadere beschouwing van de exploitatievorm maakt hier deel van uit. Natuurlijk is de activiteit ook van groot belang voor de aanwezige woningen in het plangebied. (bron: dorpsvisie Oudega)

Ook door het aanleggen van het meer bij Oudega kan tijdens de aanlegfase hinder ontstaan voor de omgeving. Dit kan bestaan uit overlast door bouwverkeer en de daadwerkelijke graafwerkzaamheden.

Onderzoek

In het MER zal worden gekeken wat de voor- en nadelen zullen zijn voor mensen die leven in en nabij het plangebied. Door bijvoorbeeld de verkeersaantrekkende werking van de nieuwe recreatieve voorzieningen kan de leefomgeving in Oudega aangetast worden.

Om tijdens de aanlegfase van het meer de overlast voor de omwonenden zoveel mogelijk te beperken kan gekeken worden naar keuzes voor onder andere:

- Afvoer van materiaal over water en/of via persleiding naar extern depot(zand)
- Manier van ontgraven in het gebied en de daaraan verbonden hinderbeperkende maatregelen;

- Afstemmen werktijden.

Criteria

De effecten op woon- en leefmilieu worden beschreven aan de hand van de volgende toetsingscriteria:

- Luchtkwaliteit;
- Geluid
- Sanering
- (Externe) veiligheid
- Trillingen
- Stof
- Gezondheid

Bijlage 1

Locatiekeuze

Notitie locatiekeuze

1. INLEIDING

De gemeente Smallerland werkt in samenwerking met de provincie Fryslân aan de voorbereiding van een nieuw meer in een zoekgebied tussen Drachten en het Nationaal Park de Alde Feanen. De exacte locatie van het meer wordt bepaald door enerzijds de functies die aan het meer worden toegekend en anderzijds aan specifieke gebiedskwaliteiten in het zoekgebied. De locatiekeuze zal plaatsvinden op basis van een toetsing van de potentiële locaties aan een aantal criteria. Deze criteria hebben betrekking op de gebiedskwaliteiten, zoals landschap, natuur, agrarische structuur e.d. en op de functionele eisen die aan het nieuwe meer worden gesteld, zoals de ligging ten opzichte van Drachten en de aansluiting op de regionale watersportstructuur.

In deze notitie wordt eerst een beschrijving gegeven van de potentiële zoeklocaties die in de afweging worden betrokken.

Vervolgens worden de locaties gewaardeerd op hun specifieke gebiedskwaliteiten.

Aansluitend vindt een waardering plaats op grond van de functionele eisen.

Aan het eind van deze notities wordt op basis van de verzamelde informatie een aantal conclusies getrokken, uitmondend in een aanbeveling voor de meest passende c.q. wenselijke locatie.

2. LOCATIEBESCHRIJVINGEN

De volgende locaties zullen in de afweging worden betrokken:

a. Oostelijk deel polder De Hegewarren

De polder De Hege Warren ligt feitelijk gezien binnen het Nationaal Park De Alde Feanen. Het gebied heeft een belangrijke agrarische functie. Indien het meer in het oostelijk deel van de polder wordt gerealiseerd zal de rest van de polder eveneens haar agrarische functie verliezen. Dat betekent de facto dat een functiewijziging in principe altijd voor de gehele polder zal gelden.

b. Polder De Gealanden

Deze locatie ligt direct ten zuiden van Oudega. Het gebied heeft een agrarische functie, waarbij het zuidelijk deel als algemeen weidevogelgebied staat aangegeven.

c. Polder Oudegaaster Zanding

De polder Oudegaaster Zanding is een relatief jonge polder en heeft een agrarische functie. De polder zelf is te klein voor een meer van ca. 150 ha. Uitbreidingsmogelijkheden zijn er naar het westen (De Gealanden of het oosten (Nijegaasterfennen)

d. Polder de Nijegaasterfennen

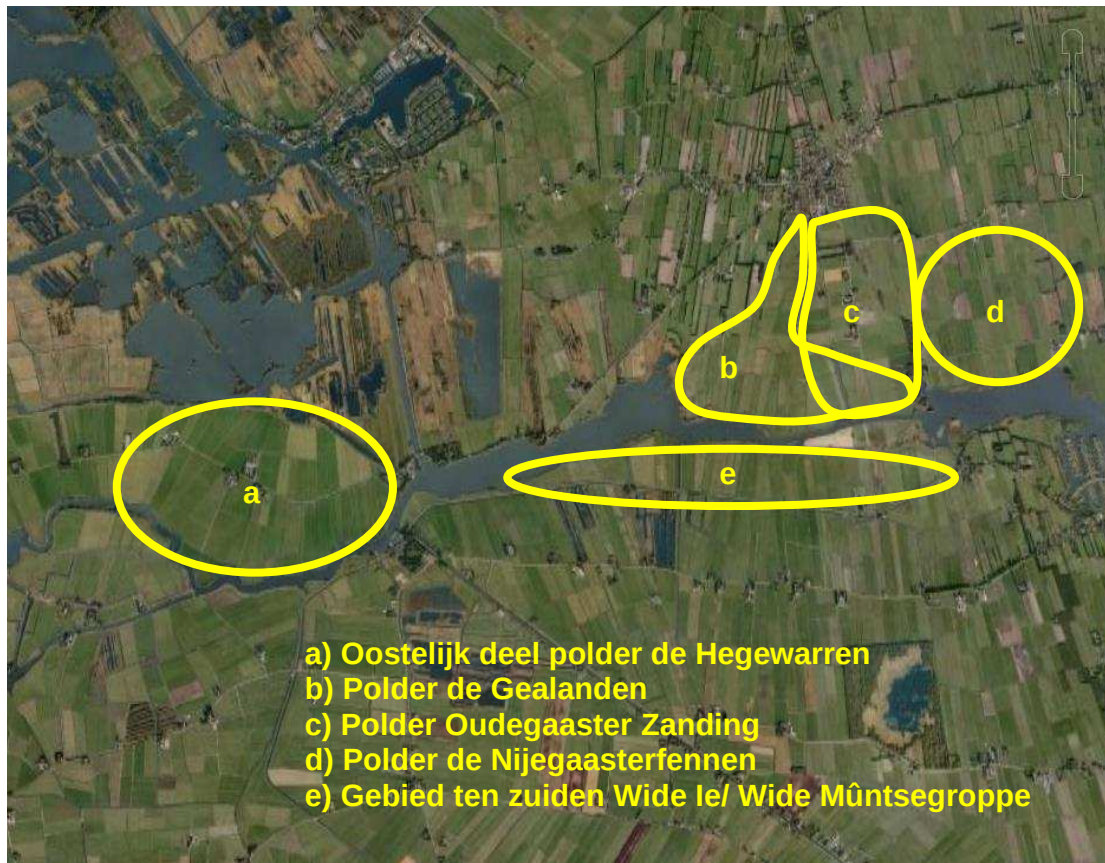
De Nijegaaster Fennen ligt ten noorden van de Smeliester Sân. Het gebied heeft een agrarische functie.

e. Gebied ten zuiden van Wide Ie/Wide Mûntsegroppe (Bûtendiken)

Het gebied is deels agrarisch, maar er ligt ook een aantal kleinere natuurterreinen in. Het noordelijk deel (grenzend aan de Wide Ie) is een belangrijk weidevogelgebied.

Gelet op de functies welke aan het meer worden toegekend vallen locaties op grotere afstand van Drachten en de verbinding van de Wide Mûntsegroppe, Wide Ie en het Grietmansrak/Kromme Ie op voorhand af.

Op de volgende pagina staan de gebieden op kaart aangegeven.

Figuur A.1 – zoeklocaties nieuw meer

3. GEBIEDSKWALITEITEN

De gebiedskwaliteiten spelen een belangrijke rol. Het betreft enerzijds de specifieke kwaliteiten van de verschillende locaties op het vlak van landschap, natuur, agrarisch gebruik en cultuur-historie. Anderzijds dienen ook de te verwachten effecten op de gebiedskwaliteiten in de ruimere omgeving (in het bijzonder het Natura2000 gebied Alde Feanen) in de beschouwing te worden betrokken. Deze effecten vormen onderwerp van het MER-onderzoek, maar ze spelen ook bij de locatiekeuze een rol. Het betreft de volgende gebiedskwaliteiten:

- Landschap
- Ecologie
- Geohydrologie
- Agrarische structuur
- Cultuurhistorie en archeologie

3.1. Landschap

Het zoekgebied bevindt zich in de overgangszone van de zandgronden van de Friese Wouden naar het veenweidelandschap van Midden Fryslân.

In het oostelijke deelgebied bevindt zich een aantal boomsingels die zich van de hoger gelegen delen in het noorden naar de lagere delen in het zuiden uitstrekken. Het zuidelijk deel heeft een open karakter. Het westelijk deel heeft eveneens een open karakter. Het gebied kenmerkt zich als petgatenlandschap (als restant van de verveningen in m.n. de 18^e en 19^e eeuw). Veel van deze gebieden hebben nu de bestemming natuur. Dit specifieke kenmerk en de robuustheid ervan heeft dan ook geleid tot de status van Nationaal Park de Alde Feanen. De tussenliggende gebieden hebben een agrarische functie (met deels ook een natuurfunctie als weidevogelgebied). Als landschap belangrijk is op de locatie krijgt de locatie een positieve score, bij een ondergeschikt belang volgt een negatieve score.

Waardering landschap per zoeklocatie

a. Hegewarren-oost

Deze locatie kenmerkt zich door een open polderlandschap. Het kavelpatroon is ruim opgezet onder invloed van een recente herinrichting/ruilverkaveling. Het landschap laat zich lezen als een modern ingerichte agrarische polder (score +/-).

b. Gealannen

Dit gebied ligt in de overgangszone tussen de voor de Friese wouden kenmerkende singelstructuur en het beekdal van de Ee/Boorn. De hoogtegradiënt in het gebied is sterk herkenbaar. De kavelstructuur is relatief kleinschaliger. In het zuidwestelijke deel is het open karakter van het Friese merengebied herkenbaar (score +/-).

c. Oudegaaster zanding

Deze locatie is een relatief jonge polder met een vrij strak agrarisch patroon met op regelmatige afstanden boerderijen en andere bebouwing (score +).

d. Nijegaaster Fennen

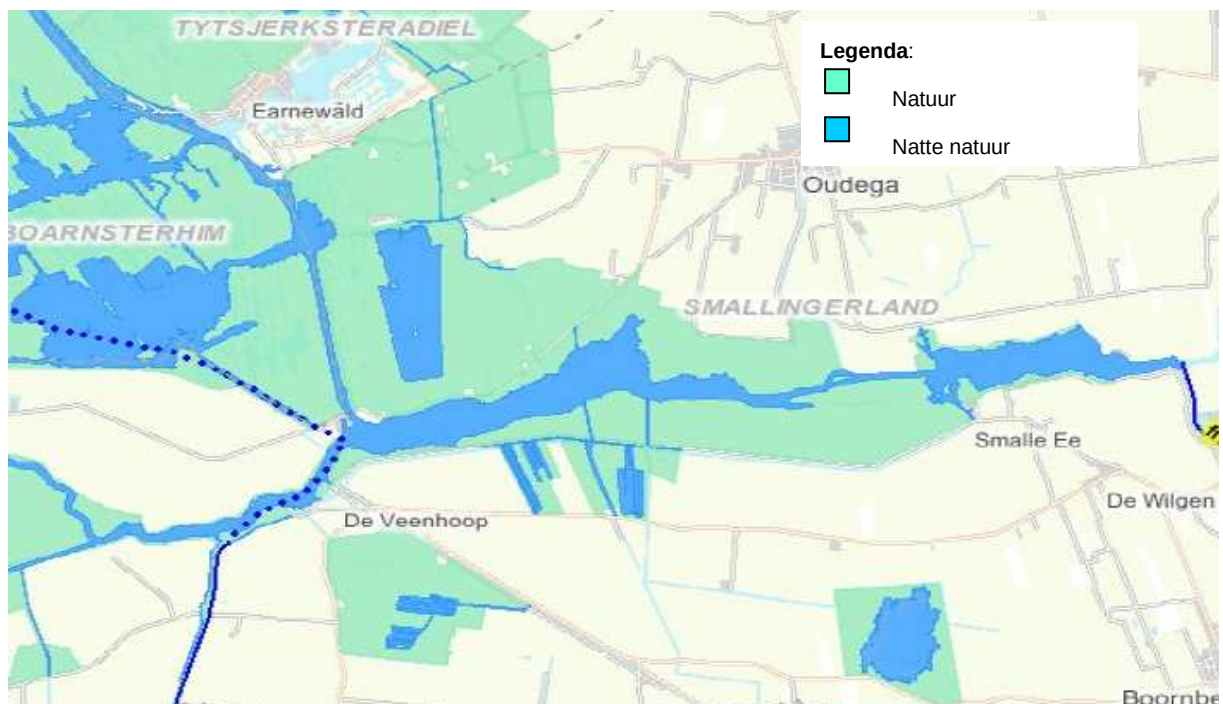
Deze locatie ligt eveneens in de overgang tussen het singellandschap van de (noordelijke) Friese Wouden en het beekdallandschap. Het singellandschap is hier sterker vertegenwoordigd (score +).

e. Bûtendiken

Dit gebied karakteriseert zich als een relatief laag gelegen agrarisch gebied met verspreid een aantal kleinere natuurgebieden. Het gebied toont zich daardoor nadrukkelijk een onderdeel van het waterrijke beekdal (score +).

3.2. Ecologie (w.o. weidevogels en invloed op Alde Feanen)

De zoekgebieden liggen binnen c.q. in de directe omgeving van de provinciale ecologische hoofdstructuur (EHS). Deze staat op onderstaand kaartje in groen/blauw aangeduid. Als ecologie een belangrijk aspect is op de locatie krijgt het een + bij een onderschikt belang een -.

Figuur A.2 – EHS – gebieden (bron: provincie Fryslân)

Waardering ecologie per zoeklocatie

a. Hegewarren-oost

Deze locatie ligt bijna als een enclave in de grote cluster van EHS-gebieden in/rond de Alde Feanen. Dit wordt mede veroorzaakt door de primaire agrarische inrichting en functie. Het gebied heeft een beperkte functie als foerageergebied voor verschillende vogels vanuit de Alde

Feanen en als broedgebied voor weidevogels. De huidige agrarische functie met het bijbehorende lagere waterpeil is een beperking voor deze functie (score -).

b. Gealannen

Het zuidelijk deel van deze locatie ligt binnen de begrensde EHS en is gewaardeerd als weidevogelgebied. Uit globale tellingen blijkt het aantal weidevogels beperkt te zijn, waarschijnlijk mede onder invloed van de agrarische functie. De oeverzone langs de Wide Ie en Wide Mûntsegroppe zijn ecologisch van belang (score +/-).

c. Oudegaaster zanding

Dit gebied valt geheel buiten de EHS. Aan het gebied zijn geen hoge ecologische kwaliteiten toegekend (score -).

d. Nijegaaster Fennen

Voor deze zoeklocatie geldt hetzelfde als voor de Oudegaaster zanding (score -).

e. Bûtendiken

Deze locatie vormt een belangrijk onderdeel van de EHS. Uit waarnemingen blijkt er een relatief groot aantal weidevogels te broeden. Door de lage ligging zou het gebied relatief eenvoudig kunnen worden 'omgezet' naar lage natuurrijke boezemgraslanden achter een zomerkade. Ook andere vormen van toevoeging aan het areaal natuurgebieden zijn niet ondenkbaar (score +).

3.3. Geohydrologie

In een aantal gebieden komt een diepere grondwaterstroom, afkomstig van het Drents Plateau, aan de oppervlakte. De kwaliteit van dit water is voor de ecologische ontwikkeling zeer gunstig. Met name het westelijke deel van de zone rond de Smeliester Sân, Wide Ie en het Grietmansrak/Kromme Ie inclusief de Alde Feanen en de natuurgebieden ten zuiden van deze zone (o.a. de Kraanlanden) profiteert van de effecten van deze grondwateraanvoer. Bij een diepe ontgraving, bijvoorbeeld t.b.v. een nieuw meer of verdieping van een vaargeul bestaat het risico dat deze grondwaterstroom vroegtijdig wordt 'afgevangen'. Dit stelt extra eisen aan de techniek van ontgraving.

Waardering geohydrologie

Uit de beschrijving blijkt al dat in principe op alle locaties geheel of gedeeltelijk effecten van diepere grondwaterstromen van belang zijn (score +). Allen de noordelijke delen van de Gealannen, Oudegaaster zanding en Nijegaaster fennen vallen buiten deze geohydrologisch belangrijke zone (score +/-).

3.4. Agrarische structuur

De ontwikkeling in de agrarische sector lijkt in de komende jaren te gaan in de richting van verdergaande schaalvergroting (m.n. veengebieden) of een combinatie van primaire landbouw met groen-blauwe diensten (vooral op de zandgronden). Onder agrarische structuur wordt verstaan de mate waarin het gebied vanuit agrarisch oogpunt optimaal is verkaveld. Relatief grote aaneengesloten huiskavels zijn daarvoor een belangrijke indicator.

Bij ruimtelijke ingrepen is het van belang te voorkomen dat aaneengesloten huiskavels van agrarische bedrijven worden doorsneden. Een locatie met relatief veel los van de huiskavel liggende percelen of één of meer aaneensloten bedrijven welke als geheel verplaatst kunnen worden zijn juist gunstig voor een ingreep.

Waardering per locatie

a. Hegewarren-oost

In de Hegewarren zijn in totaal 5 agrarische bedrijven gevestigd, die allemaal vrijwel aaneengesloten huiskavels hebben en qua omvang voldoende potentie voor de komende jaren hebben. Realisatie van een nieuw meer op de aangegeven locatie betekent feitelijk het verlies van de agrarische functie voor de gehele polder.

b. Gealannen

In dit gebied zijn de agrarische gronden vrijwel geheel in gebruik bij één bedrijf. Het eigendom is voor ca. 2/3 deel in handen van dezelfde ondernemer. In het gebied is verder sprake van een redelijk versnipperd eigendom zonder relatie met andere huiskavels.

Indien genoemde boerderij kan worden verworven zal de ingreep in de agrarische structuur en het toekomstperspectief voor andere bedrijven niet sterk negatief worden beïnvloed.

c. Oudegaaster zanding

Voor dit gebied geldt in principe hetzelfde als voor de Hegewarren-oost. Er zijn een aantal grotere bedrijven gevestigd. Het gebied is redelijk optimaal ingedeeld (huiskavels) en er lijken voldoende mogelijkheden te zijn voor bedrijfsopvolging. Het agrarisch toekomstperspectief is derhalve positief te noemen. Aankoop/verplaatsing van deze bedrijven zal bovendien relatief kostbaar zijn en ook sociaal moeilijker aanvaardbaar zijn.

d. Nijegaaster fennen

Ook in dit gebied zijn meerdere bedrijven gevestigd met voldoende ontwikkelingsperspectief op de langere termijn. Ca. 80 % van de grond is gelegen binnen aaneengesloten huiskavels.

e. Bûtendiken

In het gebied is slechts één bedrijf gevestigd (nabij Smalle Ee. Verder betreft het vooral veel los land met verschillende eigenaren. Het effect op de agrarische structuur zal beperkt zijn.

3.5. Cultuurhistorische en archeologische erfgoed

De archeologische waarden zijn verzameld in het provinciale data- en kaartenbestand van FAMKE. FAMKE staat voor Friese Archeologische Monumenten Kaart Extra. De gemeente Smallerland heeft aanvullende archeologische inventarisaties uitgevoerd. Die informatie is verwerkt in het provinciale databestand FAMKE. Cultuurhistorische gegevens zijn eveneens verzameld in een provinciaal databestand dat via internet openbaar toegankelijk is.

5.a. Cultuurhistorie

De cultuurhistorische waarden zijn te onderscheiden naar een aantal kenmerken. Daarbij wordt een vergelijking gemaakt tussen de situatie rond 1850 en 2003.

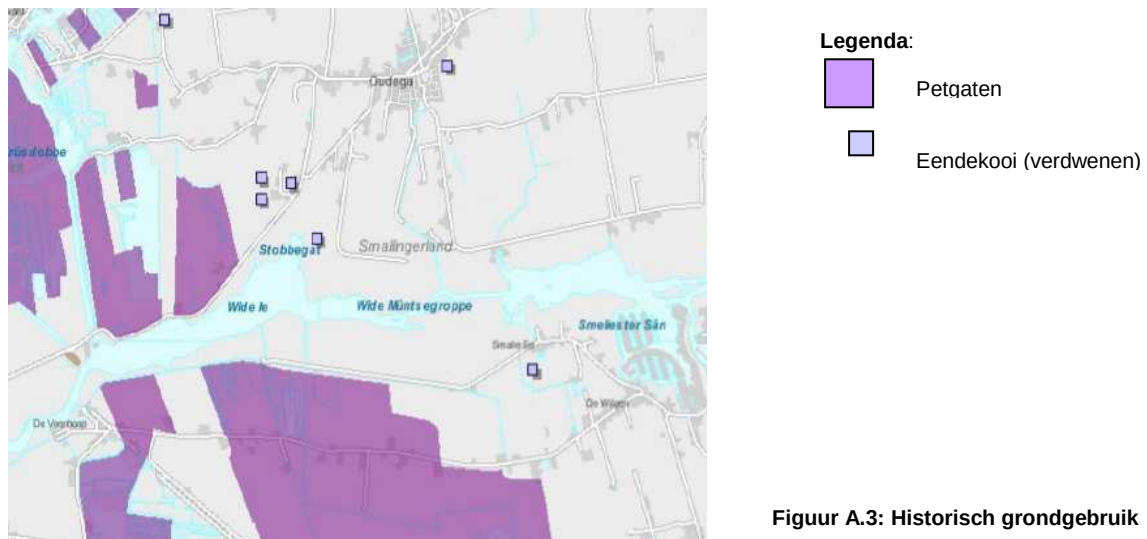
Water

De historische situatie wijkt in essentie niet af van de huidige situatie. De Oudegaasterzanding valt in het geheel op als een droogmakerij.

Grondgebruik

Het huidige grondgebruik is agrarisch (veehouderij) of natuur. De natuurgebieden liggen met name in die delen die onder de categorie petgaten vallen. Deze gebieden zijn ontstaan door het afgraven en baggeren van veengrond in het kader van turfwinning. Deze gebieden zijn op onderstaande kaart in paars weergegeven.

Op de kaart staan verder een aantal verdwenen eendekooien aangegeven.

Figuur A.3: Historisch grondgebruik

Infrastructuur

Uit FAMKE blijkt dat de historische situatie van wegen en waterlopen in het zoekgebied sinds 1850 vrijwel ongewijzigd is gebleven.

Wonen/bouwkunde

In het zoekgebied staat in FAMKE alleen de voormalige Buitenplaats ten zuidwesten van Oudega aangegeven. Dit betreft Great Haersma, de 'state' van de vml. grietman van Smallerland.

Verkaveling

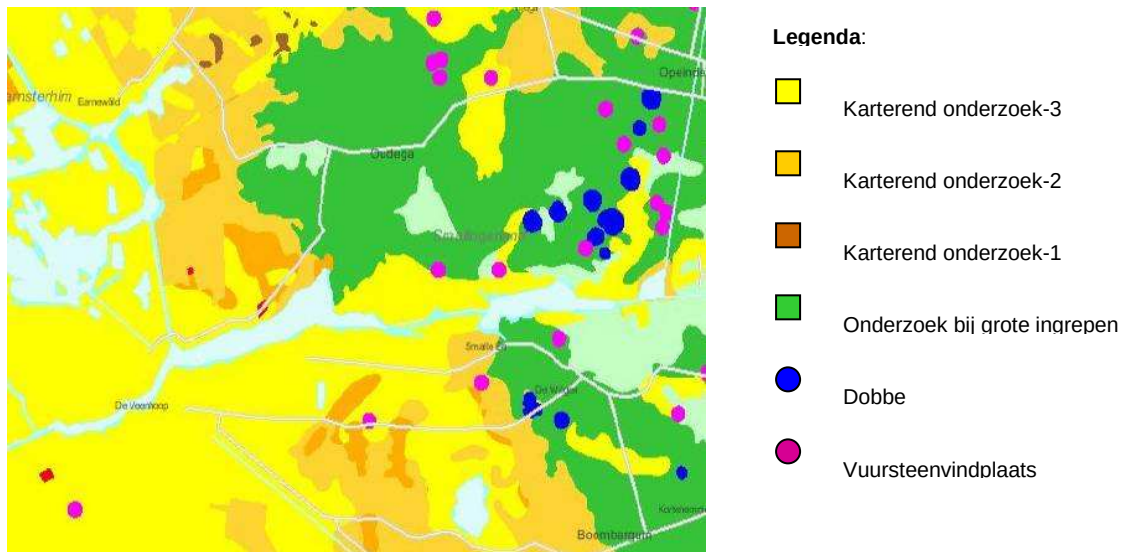
Rond 1850 kenmerkte de structuur zich als onregelmatige opstreckende verkaveling. In de huidige situatie is deze deels vervangen door een onregelmatige blokverkaveling. Hierin is de invloed van herverkaveringsoperaties (w.o. ruilverkaveling) te herkennen.

5.b. Archeologie

In FAMKE wordt een onderscheid gemaakt tussen de steentijd en de ijzertijd/middeleeuwen.

Steentijd

In de groene gebieden in figuur 4 is naar verwachting sprake van forse verstoringen door eerdere ingrepen. In dit gebied wordt aanbevolen bij grotere ingrepen een karterend proefsleuvenonderzoek uit te voeren. In geel en lichtbruine gebieden in figuur 4 kunnen zich op enige diepte archeologische lagen uit de steentijd bevinden, die zijn afgedekt door een veen- of kleidek. Mochten zich hier archeologisch resten bevinden, dan zijn deze waarschijnlijk goed van kwaliteit. De provincie beveelt daarom aan om bij ingrepen van meer dan 2500m² een karterend (boor)onderzoek uit te laten voeren.

Figuur A.4: Archeologie - steentijd

IJzertijd/middeleeuwen

In het zoekgebied kunnen zich archeologische resten bevinden uit de periode midden-bronstijd – vroege Middeleeuwen. Dit speelt met name in (vroeg-)middeleeuwse veenontginningen. Daarbij bestaat de kans dat er zich huisterpjes uit deze tijd in het plangebied bevinden. Ook de wat oudere boerderijen kunnen archeologische sporen of resten afdekken, hoewel de veengronden eromheen al afgegraven zijn. De provincie beveelt aan om bij ingrepen van meer dan 5000m² een historisch en karterend onderzoek te verrichten, waarbij speciale aandacht moet worden besteed aan eventuele Romeinse sporen en/of (vroeg-)middeleeuwse ontginningen. Uit figuur 5 blijkt dat voor het gehele zoekgebied karteringsonderzoek categorie 3 noodzakelijk.

Legenda:

Karterend onderzoek-3

Figuur A.5: Archeologie - ijzertijd**Waardering**

Archeologisch gezien is op alle zoeklocaties de kans aanwezig van resten van boerderijen en/of huisterpjes. Daarnaast is in het oostelijk deel de kans op vuursteenvindplaatsen relatief groot. Een aantal van deze vindplaatsen zijn bij eerder onderzoek reeds gelokaliseerd. In de figuren A.4 en A.5 staat aangegeven welke vorm van onderzoek wordt aanbevolen. Op zichzelf behoeft de aanwezigheid van dergelijke vondsten geen absolute belemmering voor de aanleg van een nieuw meer te zijn. Wel is onderzoek vooral noodzakelijk en bij concrete vondsten zal een nader onderzoek moeten worden uitgevoerd. Indien mogelijk zal bij de uitwerking van het ontwerp met deze vindplaatsen rekening moeten worden gehouden.

Rond de verschillende zoeklocaties liggen een aantal cultuurhistorisch interessante petgaten die zijn ontstaan vanuit de turfwinning. De locaties zelf vallen buiten deze gebieden. De wegen- en waterstructuur in alle locaties is in de afgelopen 150 jaar nauwelijks gewijzigd. Het verkavelingspatroon is in deze periode voor grote delen veranderd als gevolg van schaalvergroting in de landbouw, deels extra gestimuleerd door Ruilverkavelingsprojecten. De meest authentieke (lees: functieherkende) verkaveling komt voor in de Oudegaaster zanding (late inpolde-ring/ontginning) en in de Hegewarren als gevolg van recente ruilverkavelingsoperaties rond 1970. Voor alle locaties geldt dat er vanuit cultuurhistorisch oogpunt geen zwaarwegende bezwaren lijken te zijn tegen de aanleg van een nieuw meer, met dien verstande dat op elke locatie de aanleg van een nieuw meer de basis kan vormen voor een toekomstige cultuurhistorische waarde.

3.6. Totaalwaardering

In voorgaande paragrafen is per locatie een waardering van de gebiedskwaliteit gegeven. In onderstaande matrix wordt deze locatiespecifieke waardering samengevat. Hierbij wordt de volgende driedeling gehanteerd:

+ : Zeer belangrijk +/- Van belang - : Ondergeschikt belang

Een '+' houdt in dat het effect van de voorgestelde ingreep een relatief groot effect heeft op de specifieke kwaliteit. Bij een '-' is het effect relatief beperkt.

Tabel A.1: Waardering gebiedskwaliteiten per zoeklocatie

	Hegewarren oost	Gealannen	Oudegaaster zanding	Nijegaast. Fennen	Bûtendiken
Landschap	+/-	+/-	+	+	+
Ecologie	-	+/-	-	-	+
Geohydrologie	+	+/-	+/-	+/-	+
Agrarische structuur	+	+/-	+	+	-
Cultuurhistorie & archeologie	+/-	+/-	+/-	+	+/-
Overall-score	+/-	+/-	+/-	+	+

Toelichting

Aan de locatie Bûtendiken worden zodanige specifieke gebiedskwaliteiten toegekend dat uit hoofde daarvan een forse ingreep relatief grote negatieve effecten zal hebben. De focus daarbij ligt op de ecologische kwaliteit van de locatie.

De Nijegaaste Fennen scoort vergelijkbaar, waarbij echter juist de cultuurhistorische waarden en de agrarische structuur bij de aanleg van een nieuw meer forse negatieve effecten zullen laten zien.

Het effect op de ecologische waarden zal in de Oudegaaster Fennen zeer beperkt zijn. Hier echter telt de goede agrarische structuur zwaar mee in de afweging. Het betreft meerdere goedrenderende bedrijven met goede mogelijkheden voor bedrijfsopvolging. Aan-koop/verplaatsing zal relatief duur zijn en heeft bovendien relatief grote sociale gevolgen.

De Gealannen scoort op de meeste gebiedskwaliteiten redelijk, maar niet overheersend sterk. Het effect op de agrarische structuur zal, bij uitkoop van één boerderij zodanig beperkt zijn dat dit de realisatie van een nieuw meer niet direct in de weg zal staan.

De geohydrologische effecten en het grote effect op de agrarische functie beperken de mogelijkheden van De Hegewarren-oost in sterke mate.

Alles overziend leidt het geheel aan gebiedskwaliteiten niet tot een eenduidige voorkeurslocatie.

4. FUNCTIES

Aan het nieuw aan te leggen meer worden in principe drie hoofdfuncties toegekend, te weten waterberging, natuurontwikkeling en recreatie (watersport). De gewenste recreatieve functie vormt de aanleiding tot het plan. De andere twee functies zijn daarvan een afgeleide.

Elk van deze functie stelt eisen aan de locatie van het meer. Naast deze hoofdfuncties spelen nog enkele andere functie-eisen een rol bij de locatiekeuze. Deze worden hierna genoemd onder de categorie 'Overig'.

1. Waterberging

Er wordt een vergroting van de oppervlakte van dit deel van de Friese boezem nagestreefd van 100 à 150 ha. Daaruit zijn de volgende criteria af te leiden:

1.a. *Directe ligging aan de Friese boezem*

1.b. *Hoogteligging t.o.v. boezempeil*

2. Natuurontwikkeling

Het meer zal een bijdrage moeten leveren aan de versterking van de natte robuuste Ecologische Hoofdstructuur die van oost naar west (deels) langs beide zijden van de Smeliester Sân, Wide Mûntsegrope, de Wide Ie en het Grietmansrak/Kromme Ie ligt.

2.a. *Ligging in/aansluitend aan de provinciale EHS zoals aangegeven in het streekplan Fryslân*

2.b. *Mate van invulling van de kaderrichtlijn water door de oeverinrichting.*

2.c. *Mogelijkheden voor ontwikkeling van verschillende natuurdoeltypen*

3. Recreatie

Het meer heeft vanuit het perspectief van recreatie een driedelige functie:

Dagrecreatieve watersportvoorziening voor Drachten (in relatie tot Drachtstervaart)

3.a. *Het meer ligt binnen een afstand van ca. 5 km van de westkant van Drachten (Buitenvestervlaat)*

Beperking van groei recreatiedruk in het Nationaal Park Alde Feanen ('Zeefbeleid')

3.b. *Het meer ligt binnen de invloedssfeer van de Alde Feanen en zal kunnen bijdragen aan*

het opvangen van de verwachte groei van de recreatiedruk in het kerngebied van het park. Belangrijke schakel in relatie tussen Lits-Lauwersmeerroute en het Noordelijk deel Friese meren (zie Grontmij-rapport 'Alle vaarwegen leiden naar Drachten.')

3.c. Het meer sluit direct aan c.q. maakt onderdeel uit van de hoofdstructuur, zoals omschreven in genoemd rapport

3.d. Versterking van het recreatieve medegebruik van het omliggende gebied (bijv. route-structuren)

4. Overig

Het meer dient bij voorkeur een bijdrage te leveren aan de versterking van de leefbaarheid in het gebied. Dit aspect is als volgt te specificeren:

4.a. Ontwikkelingskansen stad en dorp

4.b. Aansluiting op c.q. bereikbaarheid vanuit Drachten en de omliggende dorpen, zoals Oudega

Tot slot speelt de financiële haalbaarheid van het project een belangrijke rol. Uit zowel de eerste verkenning door bureau Tauw (2003) als het rapport 'De Centrale As en Berenat' (2008) blijkt dat de mogelijkheden voor een rendabele afzet van het vrijkomende materiaal van cruciaal belang is voor de haalbaarheid. In het bijzonder de afzet van het vrijkomende zand in het tracé van De Centrale As is hierbij van groot belang.

4.c. Maximale afzetmogelijkheden van (voldoende) zand

Niet alle functionele eisen tellen even zwaar mee. Een aantal eisen zijn cruciaal, d.w.z. Indien een locatie daaraan niet voldoet valt hij af. Andere eisen zijn wel belangrijk, maar niet cruciaal/doorslaggevend. In onderstaande tabel is dit onderscheid herkenbaar gemaakt. In de tabel is per functie de geschiktheidscore aangegeven met resp. +, +/-, en -. Deze score is tot stand gekomen op basis van 'expert-judgement'.

Tabel A.2: Waardering functionele eisen per zoeklocatie

	Hege Warren	Gealannen	Oudegaast. zanding	Nijegaast. Fennen	Bûtendiken
CRUCIAAL					
Afstand tot Drachten	+/-	+/-	+/-	+	+/-
Invloedssfeer Alde Feanen	+	+	+/-	-	+
Watersportstructuur	+	+	+	+/-	+/-
Afzet vrijkomend materiaal	+/-	+	+	+	+
Ligging aan Friese Boezem	+	+	+	+/-	+
Nieuwe natuur	+	+	+/-	+/-	+

NIET CRUCIAAL					
Hoogte t.o.v. boezempeil	+	+	+	+/-	+
Waterkwaliteit (KRW)	+	+	+/-	+/-	+
Ligging in/aan EHS	+/-	+/-	+/-	-	+
Recreatief medegebruik	+/-	+	+	+	+/-
Ontwikk. kans stad/dorp	+/-	+	+	-	-
Bereikbaarheid	-	+	+/-	+	+/-

Overallscore	+/-	+	+	-	+/-
---------------------	------------	----------	----------	----------	------------

Toelichting

Bij de cruciale functie-eisen scoort Nijegaaster Fennen negatief op de Invloedssfeer Alde Feanen vanwege de afstand tot de Alde Feanen. Deze locatie zal daardoor onvoldoende ontlastend effect hebben op de recreatiedruk in het kerngebied van de Alde Feanen.

De scores op de niet-cruciale functie-eisen zijn redelijk divers. De kwaliteiten Bereikbaarheid en vooral Ontwikkelingskansen voor stad/dorp (m.n. Oudega) maken feitelijk het verschil. Op het aspect Bereikbaarheid scoort de Hegewarren laag vanwege de beperkte toegankelijkheid en de afstand tot Drachten. De kansen richten zich met name op het dorp Oudega omdat dit dorp bij twee locaties direct aan het nieuwe meer komt te liggen. Daarnaast zijn er enige ontwikkelingskansen voor De Veenhoop indien het meer in de Hegewarren-oost wordt gerealiseerd.

Samenvattend scoren de locaties Gealannen en Oudegaaster Zanding vanuit de toe te kennen functies van het nieuwe meer relatief sterk.

5. CONCLUSIES

Een 'abstracte' benadering geeft een 'abstracte' uitkomst. Voor een goede beoordeling is een meer kwalitatieve beoordeling wenselijk. Per locatie luidt deze als volgt:

1. Hegewarren-Oost

De hoofdfunctie van de Hege Warren is agrarisch. Het gebied behoort geohydrologisch gezien feitelijk bij het nationaal park de Alde Feanen. Met de aanleg van een meer in het oostelijk deel van de polder zal de agrarische functie van het westelijk deel komen te vervallen i.v.m. bereikbaarheid e.d. Bij de keuze voor deze locatie zal feitelijk de gehele polder in de planvorming moeten worden betrokken. Het probleem van de verwerking van vrijkomend materiaal zal naar verwachting beperkt van omvang zijn gezien de hoogteligging en de mogelijkheden om een redelijk sluitende grondbalans te realiseren.

2. Gealannen

Deze locatie scoort in vergelijking met de meeste andere locaties hoog. Dit wordt vooral bepaald door de positie van deze locatie langs de lijn Drachten – Alde Feanen en de ontwikkelingskansen die het kan bieden voor Oudega. In dit gebied is een duidelijke hoogtegradiënt herkenbaar die zich ook landschappelijk vertaalt naar de lengte van de in zuidelijke richting opstreckende boomsingels. Met dit gegeven dient bij de begrenzing van een meer rekening te worden gehouden.

3. Oudegaaster zanding

Uit bovenstaande scores komt deze locatie naast de Gealannen als beste uit de bus. De onderliggende argumenten komen in grote lijnen overeen. De aanleg van een meer op deze locatie zal echter wel een zware wissel trekken op de agrarische structuur. Er zullen naast enkele woningen meerdere goed uitgeruste bedrijven moeten worden aangekocht/verplaatst. Dit zal relatief veel geld gaan kosten.

4. Nijegaaster Fennen

Deze locatie ligt op grotere afstand van de Alde Feanen, waardoor de functie als 'afvanger' van de recreatieve groei in de Alde Feanen minder goed zal functioneren. Daarnaast ligt dit gebied zodanig hoog dat de hoeveelheid vrijkomend materiaal substantieel groter zal zijn dan bij de andere locaties.

5. Bûtendiken

In en rond dit zoekgebied liggen belangrijke ecologische waarden in de vorm van vooral natte moerasachtige natuurgebieden en belangrijke weidevogelgebieden. Deze constatering heeft er in eerdere instantie reeds toe geleid dat besloten is het noordelijk deelgebied van deze locatie vooralsnog niet bij het meer te betrekken. Er zijn geen zwaarwegende argumenten die zullen leiden tot een andere conclusie.

Samengevat komt de locatie Gealannen het meest positief uit de vergelijking. De locatie Oudegaaster Zanding scoort op een aantal aspecten ook positief, maar een sterk negatief aspect hier is de ingreep in de agrarische structuur. Aankoop/verplaatsing van de aanwezige agrarische bedrijven (woningen en bedrijfsgebouwen) zal een relatief zware wissel trekken op de financiële haalbaarheid van het plan en heeft bovendien een relatief grote sociale impact.

Uit het overleg en communicatie over dit plan kan een redelijk sterk draagvlak voor de locatie Gealannen worden afgeleid.

Op basis van deze beoordeling wordt gekozen voor de locatie Gealannen.

Bijlage 2

Ontwikkelingsvarianten

Ontwikkelingsvarianten

Inleiding

In het kader van de startnotitie m.e.r. is het van belang inzicht te verkrijgen in de inrichtingsmogelijkheden van het nieuwe meer. Daarbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen een minimum- en een maximumvariant. De minimumvariant als aanzet voor het Meest Milieuvriendelijk Alternatief dat in het MER beschreven zal worden. En de maximumvariant om de bovengrens van de ontwikkelingen aan te geven. Het uiteindelijke ontwerp, dat in een later stadium zal worden gemaakt zal binnen de bandbreedte van beide varianten moeten passen.

Voor het bepalen van de inrichting van het plangebied is op 20 januari 2009 een workshop gehouden in Oudega met diverse stakeholders uit de omgeving. Er is vanuit verschillende oogpunten gezocht naar het opstellen van beide varianten. In deze notitie is een samenvatting gegeven van de uitkomsten.

Hoofdprincipes

De hoofdfunctie (aanleiding) van het nieuwe meer is het creëren van nieuwe watersportmogelijkheden in de nabijheid van Drachten. Het project sluit functioneel aan op de regionale watersportstructuur, de aanwezige watervoorzieningen aan de westzijde van Drachten (Buitenst Val-laot) en de nieuwe ontwikkeling van het Drachtstervaartprogramma. Daaraan gekoppeld zijn twee nevenfuncties, te weten vergroting van de Friese boezem (waterberging) en versterking van de ecologische hoofdstructuur (EHS).

Een aantal hoofdelementen zijn onderscheidend voor de variantontwikkeling:

- Watersport
- Inrichting van de oevers
- Ontwikkelingskansen voor het dorp Oudega
- Recreatieve voorzieningen langs de oevers

Voor elk van deze hoofdelementen wordt in de volgende paragrafen een minimum- en een maximumvariant beschreven. Tijdens de workshop is ook de omvang van het meer aan de orde geweest en wel met name een kleine variant, waarbij 'slechts' een beperkte zone direct ten noorden van de Wide Ie een vergroting van het wateroppervlakte wordt gerealiseerd. Deze zal niet als onderscheidend element in de beschrijving worden opgenomen omdat er een minimaal wateroppervlak nodig is om te voldoen aan de meervoudige doelstelling van het project in zijn geheel.

In de uitwerking wordt uitgegaan van een vergroting van het wateroppervlak van 100 à 175 ha. Een belangrijk aspect is dat aangesloten zal worden aan de natuurlijke gradiënten (landschap en hoogteligging).

Watersportfunctie

Uitgangspunt is dat er een nieuw meer ontstaat dat voldoende ruimte voor varen (incl. zeilen) biedt maar dat ook een zekere mate van veiligheid biedt. Tijdens de workshop is geconstateerd dat bij de aanleg van het nieuwe meer gestreefd moet worden naar een duidelijke scheiding van de recreatievaart en de beroepsvaart. Deze scheiding zal worden gevormd door een of meer langwerpige eilandjes die direct ten noorden van de vaargeul naar Drachten.

Het onderscheidend vermogen zit in het aantal ligplaatsen, zowel vaste als zgn. Marrekrite-ligplaatsen. In de minimumvariant blijft het aantal permanente ligplaatsen in/bij Oudega stabiel op ca. 100. In de maximumvariant is de mogelijkheid opgenomen om dit aantal te verdubbelen (naar 200) en max. 50 ligplaatsen in het zuidoostelijke deel van het meer.

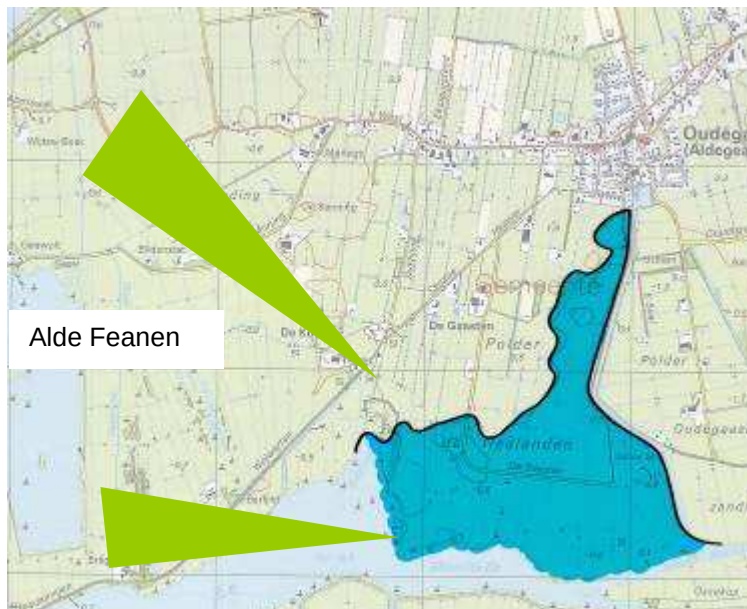
In de minimumvariant blijft ook het aantal Marrekriteligplaatsen gelijk met dien verstande dat een deel van de bestaande ligplaatsen bij de Wide Mûntsegrope wordt verplaatst.

In de maximumvariant wordt de steigerlengte van deze categorie ligplaatsen verdubbeld, waarbij de uitbreiding primair aan de noordzijde van de nieuwe eilandjes wordt gerealiseerd en in beperkte mate aan de noordoostelijke ('lager wal') en de westelijke oever. Een deel (ca. 50 %) van deze ligplaatsen zijn verbonden met de vaste wal waarbij in beperkte mate kleinschalige voorzieningen (afvalcontainer en kleine speelvoorzieningen) worden gerealiseerd.

Natuurontwikkeling

Er zijn twee redenen om aandacht te besteden aan natuurontwikkeling door middel van natuurlijke inrichting van het meer en de oevers. Ten eerste moet het meer aantrekkelijk worden voor toeristen en recreanten. Een natuurlijke uitstraling van de inrichting van het meer kan hier bij helpen. Daarnaast wordt ook getracht de recreatieve druk van het natuurgebied de Alde Feanen af te leiden door de realisatie van het meer. Recreanten die het natuurgebied opzoeken worden verondersteld om een natuurlijke inrichting van het nieuwe meer ook te waarderen.

In onderstaande kaart wordt de ecologische relatie met het Natura2000 gebied van de Alde Feanen aangegeven.

In de **minimumvariant**⁴ ligt het accent sterk op nieuwe natuur. Gezien de relatie met de Alde Feanen zal deze ontwikkeling met name aan de westzijde in het plangebied vorm worden gegeven. Daarmee is ook de basis voor een zonering van watersport en natuur aangegeven. In dit model wordt gekozen voor de brede(re) varianten van natuurlijke oevers (zie 4 modellen zoals aan het eind van deze paragraaf zijn geschetst) tot aan de westzijde eventueel een brede buitendijkse zomerpolder. In deze variant krijgen de nieuwe eilandjes langs de vaargeul eveneens een natuurlijke inrichting

In de **maximumvariant** zullen de bredere oevervarianten zich toespitsen in het zuidwestelijk deel van het plangebied. De andere oevers hebben een relatief smal natuurprofiel. Een uitzondering hierop is mogelijk aan de noordoostelijke oever waar ter beperking van het 'lager wal'-effect natuurlijke vooroevers tot ruim 20 meter dwars op de kade kunnen worden gerealiseerd. Daardoor wordt een meer beschutte situatie voor de daar aan te leggen Marrekriteligplaatsen gecreëerd.

In beide varianten wordt gestreefd naar een zandige meerbodem, waardoor de doorzichtbaarheid van het water wordt vergroot wat van belang is voor verschillende varianten aan waterplanten.

Flankerend aan de inrichting van het meer inclusief de oevers is de wens uitgesproken om een natuurlijke verbinding tussen het meer en het westelijk gelegen natuurgebied (Jan Durkspolder e.o.) te creëren (zie bovenstaande kaart).

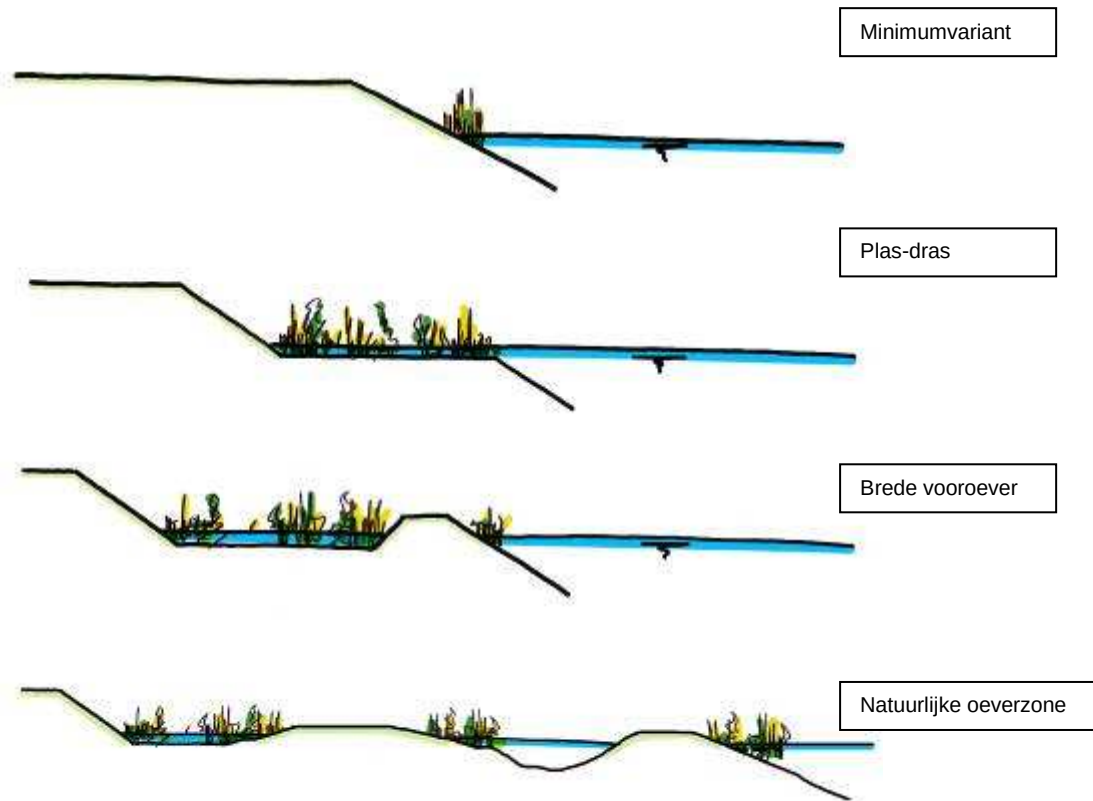
⁴ De minimumvariant houdt in dat er maximaal rekening gehouden moet worden met milieueffecten. Vandaar dat de minimum variant een maximum invulling van natuur kent.

Oevervarianten

Bij de inrichting van de oevers spelen twee aspecten een rol. In de eerste plaats hebben de oevers een meer of minder belangrijke ecologische functie. In de tweede plaats hebben ze een belangrijke recreatieve functie.

De bereikbaarheid van de meerover en de realisatie van kleinschalige recreatieve voorzieningen zijn daarbij van belang. Het tweede aspect komt verderop aan de orde.

Voor de inrichting van de oevers zijn de volgende varianten in de beschouwing betrokken:

Ontwikkelingskansen Oudega

Door de aanleg van het meer komt het dorp Oudega direct aan de oever van het meer te liggen. Dat biedt in meer of mindere mate kansen voor de ontwikkeling van Oudega.

Het dorp heeft in samenwerking met de gemeente een dorpsvisie opgesteld. Daarin wordt een beperkte uitbreiding van de woningvoorraad van ca. 20 woningen aan de zuidzijde van het dorp voorzien. Aanvullende ontwikkelingsmogelijkheden zijn:

- Uitbreiding van de jachthaven met ca. 100 ligplaatsen
- Realisatie van ca. 40 recreatiewoningen in combinatie met de eerdergenoemde dorpsuitbreiding
- Ontwikkeling van landgoedontwikkeling rond de cultuurhistorische locatie Great Haersma
- Herontwikkeling van het gebied rond de bestaande jachthaven. Hierbij is inbegrepen de realisatie van een verblijfsaccommodatie volgens het Stay-Okay model, specifiek gericht op jongeren.

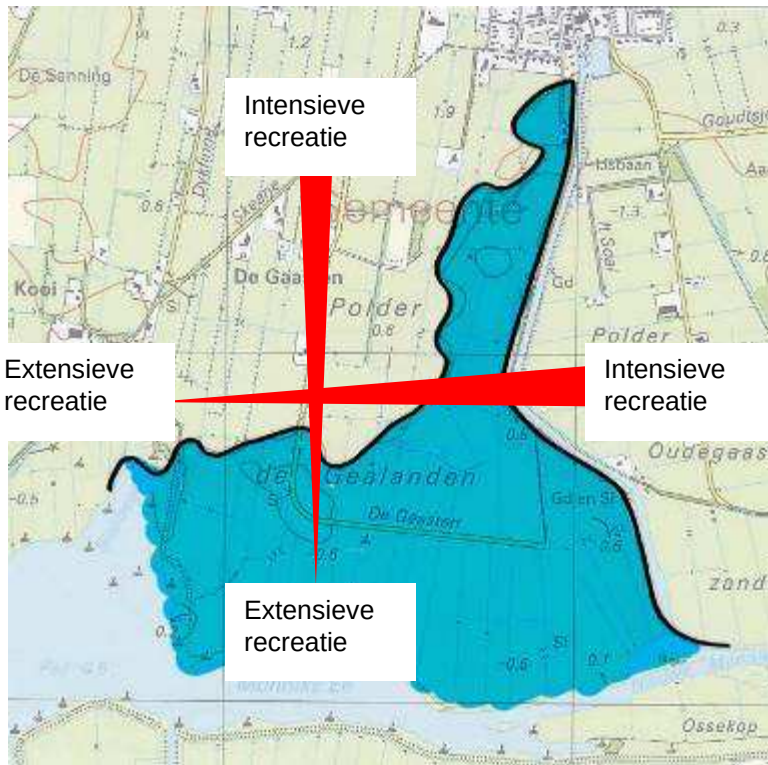
In de **minimumvariant** blijft de uitbreiding van de bebouwing beperkt tot genoemde 20 woningen met dien verstande dat er in de stedenbouwkundige uitwerking rekening wordt gehouden met het nieuwe meer. De jachthaven zal niet worden uitgebreid, maar verplaatsing en herontwikkeling van de huidige haven e.o. is mogelijk.

In de **maximumvariant** worden de hiervoor genoemde ontwikkelingsmogelijkheden in één integraal ontwikkelingsplan uitgewerkt en gerealiseerd.

Recreatieve voorzieningen langs de oevers

Hoofddoel van het project is het creëren van recreatieve mogelijkheden voor de directe omgeving, te weten Oudega en met name Drachten. Daarnaast wordt getracht om door extra recreatieve voorzieningen te creëren de recreatiedruk voor het naastliggende natuurgebied zoveel mogelijk in te perken.

In het volgende kaartje wordt een zonering aangegeven van extensief naar intensief.

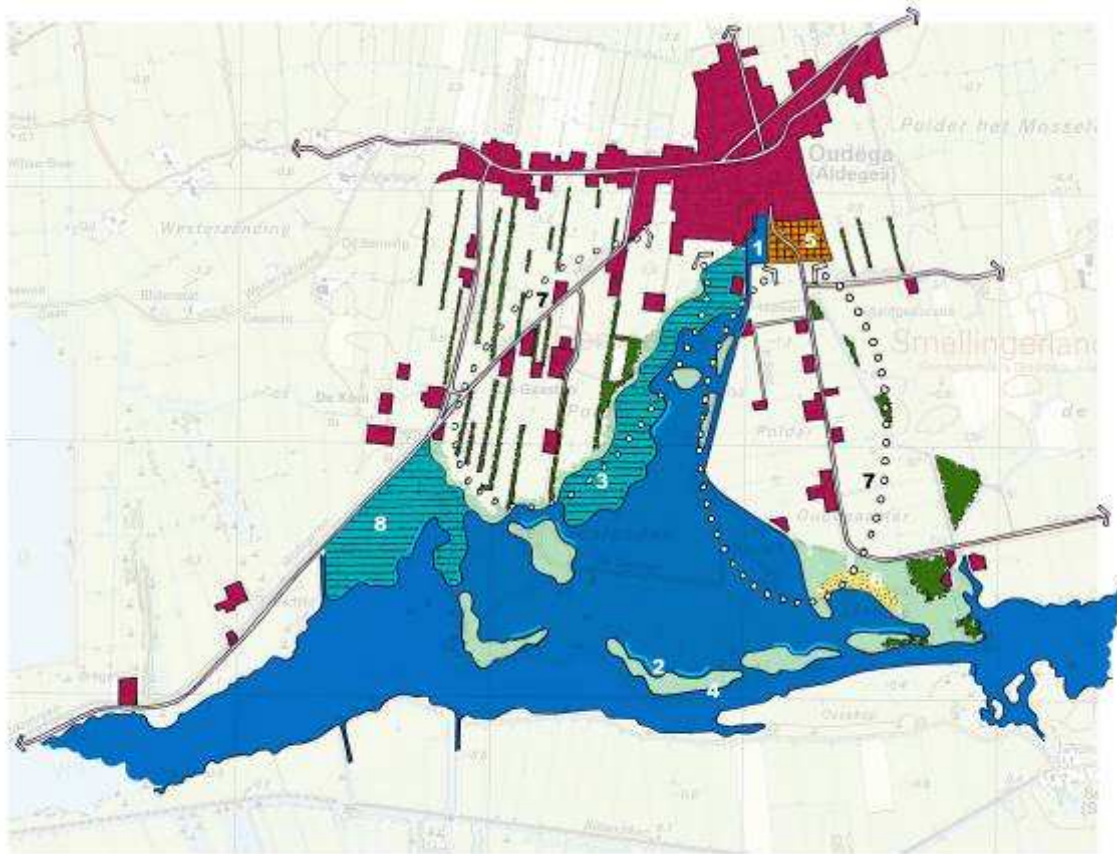
De varianten laten zich het best als volgt beschrijven:

Minimum:	Dagrecreatie	Invullen a la Smeliester Sâ: dwz. strandje in zuidoosthoek met zonneweide en sanitair. Wandelpad langs water. Eventueel wandelroute met pontje over de Ie.
	Watersport:	Behouden aan recreatieve voorzieningen, of wegvallende ligplaatsen compenseren. C.a. 180 meter steiger verplaatsen. Vrije ligplaatsen zo ver mogelijk bij de dorpskern vandaan.
	Verblijfsrecre.:	Mogelijkheid voor kleine (boeren)camping aan oostzijde van het meer
Maximum:		De maximum variant mag Oudega geen tweede Earnewâld worden, maar er wordt een breed scala aan recreatieve voorzieningen gerealiseerd.
	Dagrecreatie	Invullen a la de Leijen: dwz. meer voorzieningen zoals een paviljoen op twee standlocaties. Verder mogelijkheden voor wandelen, fietsen, pontje, strandjes e.d.
	Watersport	uitbreiding van vaste ligplaatsen in de jachthaven met 100% (200 plaatsen) Circa 800 meter steiger aanleggen voor ligplaatsen. Optie voor zeilschool
	Verblijfsrecre.:	Inrichting landgoed Great Haersma state. Mogelijkheden voor hotel met circa 50 vaste ligplaatsen, camping, jeugdherberg (Stay Okay).

Varianten

Op basis van de hiervoor beschreven hoofdelementen zijn de minimum- en maximumvariant te 'vertalen' in een globaal schetsontwerp. Deze ontwerpen zijn met name bedoeld om inzicht te geven in de samenhang tussen de verschillende hoofdelementen. Ze zijn nadrukkelijk nog onvoldoende doordacht om te kunnen worden beschouwd als twee uitgewerkte varianten. Ze zijn dus primair bedoeld om de bandbreedte van de ontwikkelingsmogelijkheden weer te geven

Minimumvariant

Legenda minimumvariant

1. aantal ligplaatsen in Oudega stabiel (ca. 100)
2. aantal ligplaatsen Marrekrite gelijk, evt. verplaatst; vrije ligplaatsen niet nabij dorp
3. nieuwe natuur met brede vooroevers en zomerpolders
4. nieuwe eilandjes met nieuwe natuur, ook als afscheiding beroepsvaart en pleziervaart
5. ruimte voor beperkte uitbreiding woningaantal Oudega (ca. 20 woningen)
6. strandje met ligweide met beperkte voorzieningen
7. wandelmogelijkheden, met optie voor route via pontje
8. bestaande natuur met vooroever en zomerpolder

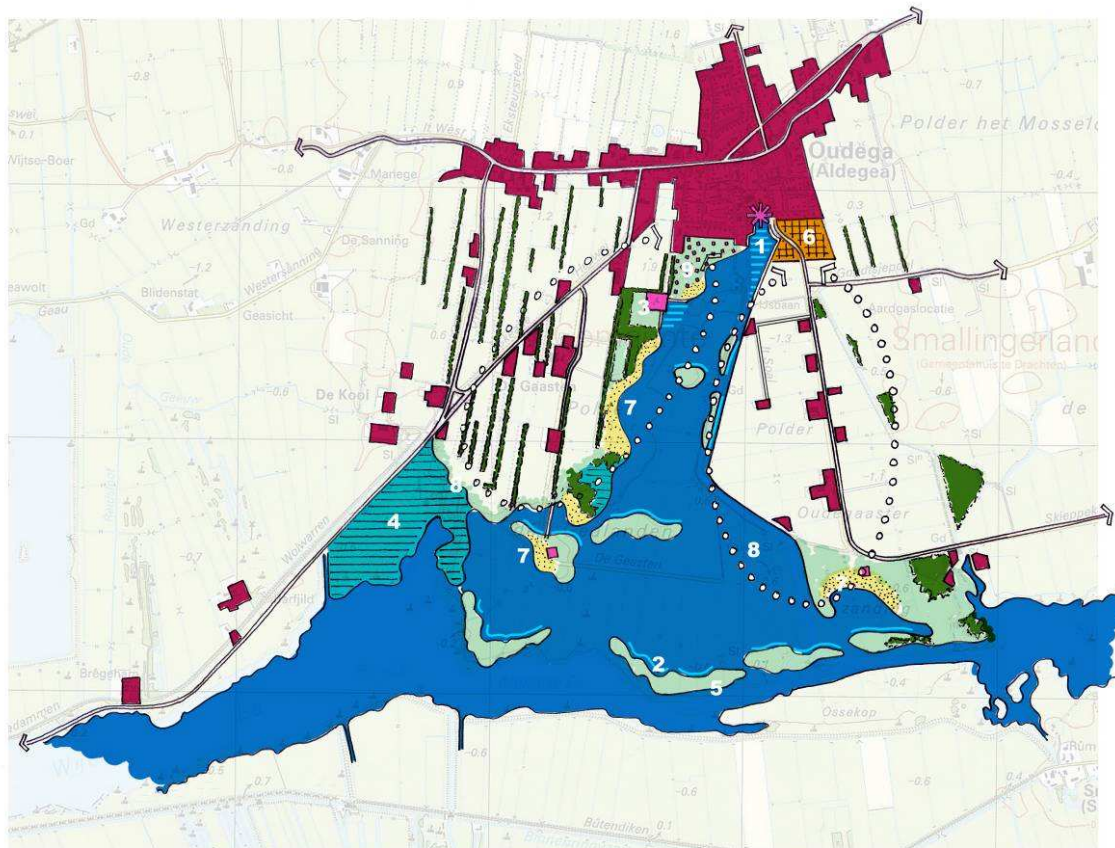
In deze variant ligt het accent in sterke mate op een natuurlijke inrichting. Het hoofdstramien van het meer volgt met name aan de westzijde op natuurlijke wijze de hoogtegradiënt van het gebied. In het meer zijn meerdere kleine eilandjes met nieuwe natuur opgenomen. Een aantal ervan vormen de afscheiding tussen de recreatie- en de beroepsvaartroute aan de zuidzijde van het meer. De eilandjes zijn momenteel in de schets zodanig geprojecteerd dat verbreding van de vaarweg in de toekomst mogelijk is.

Aan de westzijde van het meer zijn brede natuurlijk ingerichte oevers geprojecteerd die deels als zomerpolder kunnen worden uitgevoerd. Het aantal ligplaatsen blijft stabiel. De Marrekrite-ligplaatsen zullen worden verplaatst maar de capaciteit zal niet worden vergroot.

De bestaande haven bij Oudega krijgt een meer open verbinding met het meer. Verder is in het plan de reeds geplande nieuwbouw van ca. 20 woningen in het plan opgenomen. De locatie ervan is vooralsnog indicatief.

In het zuidoostelijke deel van het meer is een zwemstrand gepland met enkele relatief eenvoudige voorzieningen. Deze locatie is vanuit Oudega bereikbaar via o.a. een wandelroute over de oostelijke kade van het meer. Vanuit Drachten is deze locatie over land bereikbaar. Als optie is eveneens een pontverbinding vanaf Smeliester Sân opgenomen. Daarnaast is langs de westelijke oever eveneens een wandelroute gepland die eveneens over de kade loopt.

Maximumvariant

Legenda maximumvariant

1. aantal ligplaatsen in Oudega verdubbelen (ca. 200), opwaarderen haven en omgeving met o.a. een jeugdherberg
2. aantal ligplaatsen Marrekrite verdubbelen, vrije ligplaatsen daar waar mogelijk
3. nieuw landgoed "Great Haersma", incl. landgoed en horecagelegenheid, evt. hotel
4. bestaande natuur met brede vooroevers en zomerpolders
5. nieuwe eilandjes als afscheiding beroepsvaart en pleziervaart, met aanlegmogelijkheid
6. ruimte voor beperkte uitbreiding woningaantal Oudega
7. strandjes met ligweide en (horeca)voorzieningen, bv paviljoen
8. wandelmogelijkheden, met optie voor route via pontje
9. recreatiewoningen (ca. 40 stuks)

In deze variant ligt het accent in sterke mate op recreatie. Dat uit zich in een meer integrale ontwikkeling bij het dorp Oudega, waar een verdubbeling van de jachthavencapaciteit is voorzien en een complex recreatiewoningen (al dan niet in combinatie c.q. verweven met de geplande uitbreiding van de permanent bewoonde woningen). Ook is een landgoedachtige ontwikkeling rond de cultuurhistorische locatie Great Haersma voorzien.

Het aantal voorzieningen voor recreatie aan de randen van het meer is relatief groot in de vorm van zwemstrandjes, wandel- en fietsroutes met evt. pontvoorzieningen en een grootschaliger ontwikkeling aan de zuidoostelijke oever. Op deze locatie kan evt. een hotel-café-restaurant worden gesitueerd. Tenslotte wordt de capaciteit van de Marrekrite-ligplaatsen verdubbeld. In deze maximumvariant is ruimte voor verblijfsrecreatie. Er zijn drie mogelijke locaties daarvoor aangeduid een hotel op landgoed Great Haersma, een hotel aan de zuidoostelijke oever of een jeugdherberg nabij de jachthaven in Oudega. Deze zullen echter niet allen worden gerealiseerd.

Bijlage 3

Relatie procedures plan-, besluit-m.e.r. en inpassingsplan

Figuur C.1 - Samenhang gecombineerde plan- en besluitm.e.r. en provinciaal inpassingsplan

Plan- m.e.r.-procedure			Besluit-m.e.r.-procedure			Provinciaal Inpassingsplan		
Termijnen	Initiatiefnemer (GS), Bevoegd gezag (PS)	Anderen	Termijnen	Initiatiefnemer (GS), Bevoegd gezag (PS)	Anderen	Termijnen	Initiatiefnemer (GS), Bevoegd gezag (PS)	Anderen
Minimaal 6 weken	Bepalen reikwijdte en detailniveau (GS)	Raadplegen betrokken bestuursorganen Vrijwillig advies Cie-m.e.r.	6 weken 9 weken 13 (+max 8) weken	Mededeling aan Cie-m.e.r. en wettelijke adviseurs	Inspraak en advies Advies richtlijnen Cie-m.e.r.		Programma van eisen	Verzamelen basisinformatie
	Opstellen NRD (GS)			Opstellen Startnotitie (GS)			Openbare kennisgeving	
	Bekendmaking NRD en kennisgeving voornemen (PS)			Bekendmaking startnotitie				
				Vaststellen Richtlijnen (PS)				
6 weken Minimaal 6 weken	Opstellen planMER	Inspraak/advies	6 weken 2 weken 6 weken 5 weken	Opstellen MER (GS)	Inspraak / advies	2 weken 6 weken	Opstellen ontwerp-PIP	Ter inzage
	Indienen planMER			Indienen MER (GS)			Indienen ontwerp PIP	
	Beoordelen aanvaardbaarheid planMER			Beoordelen Aanvaardbaarheid MER (PS)			Beoordelen en aanvaarden ontwerp PIP	
	Bekendmaking planMER			Bekendmaking MER (PS)			Verschuiven ontwerp PIP	
		Toetsingsadvies Cie-m.e.r. vanwege passende beoordeling			Toetsingsadvies Cie-m.e.r.		Overleg art. 3.1.1 Bro	
	Evaluatie programma			Evaluatie programma		12 weken 2 weken 6 weken	Opstellen definitief PIP	Ter inzage en beroep
	Evaluatie milieugevolgen			Evaluatie milieugevolgen			Vaststellen PIP Bekendmaking besluit	

NRD = notitie reikwijdte en detailniveau
PIP = provinciaal inpassingsplan
MER = milieueffectrapport

Cie-m.e.r.= Commissie voor de milieueffectrapportage
Anderen = Cie-m.e.r., wettelijke adviseurs (advies), een ieder (inspraak)